

HAKA

Eesti Hariduse
Kvaliteediagentuur

Üldhariduskoolide kvaliteedi hindamine

Türi Ühisgümnaasiumi hindamisaruanne

Kaasrahastanud
Euroopa Liit

Eesti
tuleviku heaks

2024

Sisukord

1. Sissejuhatus	3
2. Üldosa	4
3. Hindamismeeskonna tagasiside kvaliteedikriteeriumite lõikes	8
3.1 Õppekavaarendus on kaasav, süsteemne ja tõenduspõhine.	9
3.2 Õppimise ja õpetamise protsessis arvestatakse iga õppija eripära ning toetatakse tema terviklikku arengut	15
3.3 Õppija arengu seire ja hindamine toetab kavandatud õpiväljundite saavutamist.	24
3.4 Kooli väärtused ja toimimise põhimõtted on kokku lepitud ja järgitud	27
3.5 Kooli juhtimine on koostöine, arengule suunatud ning kogukonnaga arvestav	29
3.6 Koolis on tagatud õppijate, õpetajate ja teiste kooli töötajate vaimne, sotsiaalne ning füüsiline heaolu	35
3.7 Koolis on väärtustatud ja tagatud õpetajate ning teiste kooli töötajate professionaalne areng.	43
4. Täiendavad soovitused (sh teistele osapooltele)	46
5. Soovituste kokkuvõte	46

1. Sissejuhatus

Üldhariduse kvaliteedi hindamise eesmärk on võimestada õppeasutusi iga õppija arengut toetava õpikeskkonna pideval ja tõenduspõhisel kujundamisel.

Üldhariduse kvaliteedi hindamine võimaldab koolil:

- analüüsida enda tegevusi ja arengut ning seda kokku lepitud kvaliteedikriteeriumite alusel. Analüüsi tulemusel selgitada välja peamised tugevused ja kitsaskohad ning kavandada nende põhjal parendustegevusi (**eneseanalüüsi aruanne**);
- saada valitud ekspertidelt tagasisidet õppeprotsessi ja koolikultuuri kvaliteedi kohta ning soovitusi selle arendamiseks (**hindamisaruanne**). Kasutada tagasiside tulemusi kooli parendustegevuste kavandamises ja strateegilises juhtimises.

Eneseanalüüsi aruanne ning hindamisaruanne on aluseks kooli **parendustegevuste kavale**, mis põhineb kooli eneseanalüüsis välja toodud parendustegevustel ja hindamismeeskonna poolt koostatud hindamisaruandes esitatud arenguvõimalustel ja soovitustel. Parendustegevuste kava arutatakse läbi hindamisprotsessi lõpus koos pidaja, ekspertide ja HAKA esindajaga ümarlaul. Arutelu tulemusena lepitakse kokku edasises tegevuskavas.

Hindamisaruande ülesehitus

Hindamismeeskond analüüsib oma aruandes kooli õppeprotsessi ja koolikultuuri kvaliteeti ning toob välja kooli tugevused ja arenguvõimalused koos soovitustega **seitsme kvaliteedikriteeriumi lõikes**. Ekspertid ei hinda igale kriteeriumile vastavust, vaid keskenduvad kooli tugevuste ja kitsaskohtade tuvastamisele, et määratleda olulised arenguvajadused ja pakkuda soovitusi nende elluviimiseks kooli igapäevaelus.

Ekspertide hinnangu aluseks on kooli eneseanalüüs, hindamiskülastusel kogutud info ning muud tõendid.

Ekspertid toovad iga kriteeriumi analüüsi tulemusena välja potentsiaalsed kooli arengut **kõige enim mõjutavad järeldused järgnevalt**:

- **Tugevused** on tõenduspõhiselt välja toodud uuenduslikud lahendused ja läbimõeldud tegevused, mis on andnud soovitud paremaid tulemusi ja lisandväärtust õppija arengu toetamisel.

- **Arenguvõimalused** on analüüsist tulenevad kitsaskohad ehk need valdkonnad, kus koolil on olnud raskusi eesmärkide täitmisel ja/või kvaliteedi edendamisel, ning kus on potentsiaali märkimisväärseks arenguks ja täiustamiseks.
- **Soovitused** (tugevuste ja arenguvõimaluste kohta) on tõenditel põhinevad juhised, mis aitavad koolil ületada kitsaskohti ning säilitada ja arendada edasi oma tugevusi. Oluline on fokuseerida soovitustele, millel on suurim mõju kooli arengule. Probleemide korral, mis ei tulene koolist ja mida kool ise ei saa lahendada, esitatakse soovitused eraldi **täiendavate soovituste osas** aruande lõpus ning suunatakse vastavatele asjatundjatele või vastutajatele, näiteks koolipidajale. Lisaks võib märkimisväärsete kitsaskohtade puhul hindamismeeskond soovitada koolile osalemist ülikoolide poolt pakutavates arendusprogrammides.

Kvaliteedihindamise protsess loob seega raamistiku kooli tõenduspõhiseks ja pidevaks arenguks, võimaldades toetuda oma tugevustele ja ületada kitsaskohti, et pakkuda õppijatele parimat võimalikku õpikeskkonda.

2. Üldosa

Hindamismeeskond

HAKA moodustatud ja kooliga kooskõlastatud hindamismeeskonda kuuluvad järgmised haridusvaldkonna eksperdid:

Merit Luik	üldhariduse ekspert, meeskonna esimees; 2001–2024 Tartu Tamme Gümnaasium, meisterõpetaja, tase 8; 2020–... Next Move OÜ koolitaja, superviisor, karjäärspetsialist, tase 7
Terje Hallik	üldhariduse ekspert; Miina Härma Gümnaasiumi õppejuht
Liina Palu	haridusvaldkonna ekspert; endine Värskas Gümnaasiumi koolijuht
Aili Saul	haridusvaldkonna ekspert, Tartu Ülikool, õpetajakoolituse praktika korralduse ja -arenduse peaspetsialist

Hindamisprotsessi kirjeldus

Antud peatükis kirjeldab hindamismeeskond lühidalt hindamisprotsessi, sh annab tagasiside koolipoolsele eneseanalüüsi läbiviimise protsessile.

1. Tagasiside kooli eneseanalüüsi protsessile

- 1.1. Ekspertide hinnang kooli eneseanalüüsi läbiviimise protsessile. Peamine fookus on koostöö kogu koolipere ja erinevate sihtrühmade (nt pidaja, lapsevanemad) kaasamisel analüüsi valmimisse.

Eneseanalüüsis on välja toodud, et analüüsi koostamises osales kuueliikmeline töögrupp, kuhu kuulusid koolijuht, õppejuht, arendusjuht, haridustehnoloog ja kaks aineõpetajat, kellest üks oli ka klassijuhataja. Eneseanalüüsist selgub, et koos käidi alates veebruarist 2024 üldiselt iganädalaselt. Tunnustamist väärrib õpetajate kaasamine nõukodades ja õppenõukogus. Näiteks on eneseanalüüsis välja toodud, et antud dokumendi aluseks olevad kriteeriumid analüüsisid töörühmad läbi õppenõukogus juunis 2024. Hindamiskülastuste käigus peetud vestluses kooli juhtkonnaga selgus, et kooliväliste partnerite ning õpilaste kaasamine eneseanalüüsi koostamisse oli pingelise ajaraami tõttu raskendatud. Hindamiskülastuste käigus peetud vestlused erinevate osapooltega andsid kindlust selles, et koolis valitseb avatud suhtluskultuur, mis loob hea pinnase koostöisele tegevuste analüüsimisele ning arendustegevustele ka peale kvaliteedi hindamise protsessi. Valmisolek kaasata süsteemsemalt õpilasi ja teisi huvigruppe on kooli juhtkonnal olemas ja esimesed sammud ka tehtud. Selleks, et õpilased saaksid enam kaasa rääkida kooli arendustegevustes ning anda omapoolset sisendit, on käesoleval õppeaastal juurutatud sagedasemad ja regulaarsed kohtumised kooli juhtkonna ja õpilasesinduse vahel. See kõik annab tunnistust kooli juhtkonna soovist tegeleda kooli arendamisega kõiki osapooli kaasaval moel ka sõltumata HAKA kvaliteedihindamise programmist.

- 1.2. Ekspertide üldine hinnang eneseanalüüsi aruande tõenduspõhisusele.

Kooli tunnustuseks tuleb öelda, et kogutakse omajagu erinevaid andmeid oma tegevuse kohta, mis loovad hea aluse tõenduspõhiseks arendustööks. Eneseanalüüsis oli argumentide tõendamiseks viidatud erinevatele andmekogumitele, seoseid andmete ja omapoolsete argumentidega toodi välja pigem vähe. Hinnangute aluseks olevaid tõendeid tuli seetõttu otsida erinevatest dokumentidest. Suureks abiks olid kooli kodulehel olevad dokumendid. Väärrib tunnistust, et kooli kodulehel olid välja toodud nii sisehindamise aruanded kui ka erinevad tagasiside küsitluste tulemused. See on tunnistus avatud koolikultuurist ja koostööle orienteeritusest.

Mõnede teemade lõikes on sisuline analüüs vähene (nt õppija arengu seire ja hindamine), kuigi kooli dokumendid viitasid tõsistele valupunktidele. Näiteks oli õpilaste õpijõudluse temaatika sisehindamise aruannetes pärvinud väga olulist kajastamist, samas eneseanalüüsis selle temaatika andmeid sisse ei toodud (nt õpivõlgnevuste hulk). Eneseanalüüsis toodi välja, et sooviti vältida dubleerimist. Samas oleks hindajatele tuge olnud sellest, kui eneseanalüüsis oleks viidatud teistele alateemadele, kui eneseanalüüsi koostajate hinnangul avati vastavaid aspekte mõne teise alateema juures. Näiteks õppija arengu seire ja hindamisega seotud andmeid ei olnud leida teiste kriteeriumite juurest, kuigi kaudselt puudutati neid teemasid kriteeriumite 1, 2 ja 6 juures.

Kooli parendustegevused olid suurel määral kooskõlas eneseanalüüsis kajastatuga. Parendustegevused ei ole varustatud mõõdikutega, mis aitaksid hinnata eesmärkide saavutatust. Arendustegevuse eesmärgistamist, kavandamist ja hindamist toetaks tegevuste sidumine konkreetsete mõõdikutega ning fokusseerida seiret vastavalt kokku lepitud fookusteemadele. Siin on koolil suur potentsiaal liikuda veel enam tõenduspõhise kooliarenduse suunas, sest koolis juba hinnatakse tõenditest lähtuvat juhtimist. Positiivse arenguna töid juhtkonna liikmed hindamisvestluste käigus välja, et juba ainuüksi eneseanalüüsi koostamine andis juurde ideid, kuidas

oma kooli jaoks oluliste valdkondade hindamisele ja arendustegevustele läheneda tõendus põhisemalt ning kuidas kasutada juba olemasolevaid andmeid asjakohasel moel.

1.3. Muud asjakohased tähelepanekud.

Eneseanalüüs andis värvikalt ja eluliselt edasi kooli igapäevaelu erinevaid aspekte. Eneseanalüüsist peegeldusid selgelt valdkonnad, mille üle koolipere tunneb rõõmu ja rahulolu ning ka need, mis on kooli jaoks väljakutseks. Tunnustust väärrib, et kool on otsustanud selle arenguprotsessi ette võtta, see näitab soovi luua toetav ja tõhus keskkond õpilastele õppimiseks ning õpetajatele ja teistele töötajatele selle protsessi kavandamiseks ja toetamiseks.

2. Lühike ülevaade hindamiskülastusest

Hindamiskülastuse ettevalmistamiseks toimus hindamismeeskonna töö järgmiselt:

- meeskonnaliikmete individuaalne töö dokumentidega;
- fookusteemade jaotamine liikmete vahel ja hindamisaruande koostamine;
- koosolekud hindamiskülastuse ettevalmistamiseks ja aruande koostamisega seotud küsimuste lahendamiseks;
- konsultatsioonid HAKA koordinaatoriga.

Hindamiskülastuse ettevalmistamiseks tutvus hindamismeeskond põhjalikult kooli eneseanalüüsiga. Samuti töötas hindamismeeskond hindamiskülastust ette valmistades läbi kooli arengukava 2021–2025, põhimääruse, kodukorra, kooli paralleelselt kehtivad kaks õppekava, sisehindamise aruanded, Harno gümnaasiumiastme rahuloluküsitlused, lapsevanemate rahulolu küsitlused, kooli kohta käivad andmed HaridusSilmast, kooli kodulehel ja sotsiaalmeedia kanalites oleva informatsiooni.

Hindamiskülastuste ettevalmistamiseks küsiti lisaks kooli üldtööplaani, Harno 2024. aasta rahuloluküsitluse tulemusi ja 2023/2024 sisehindamise aruannet. Üldtööplaani abiga sooviti hinnata analüüsis kajastatud eesmärkide ja õppeaasta sisuliste tegevuste planeerimise seoseid. 2023/2024 õppeaasta sisehindamise aruannet hindamiskomisjonile ei esitatud, kuna see ei olnud hindamisaruande koostamise perioodil veel valmis.

Hindamiskülastusele eelnes virtuaalne kohtumine 9. oktoobril kell 11.30–12.30 keskkonnas Teams. Kohtumisel osalesid viis kooli eneseanalüüsi meeskonnas olnud inimest, nende hulgas direktor, õppejuht, arendusjuht, kõik hindamismeeskonna liikmed, HAKA poolne koordinaator. Eelkohtumise käigus loodi esmane kontakt kooli- ja hindamismeeskonna vahel, arutati läbi hindamisvestluste korraldus ja sihid.

Hindamiskülastuste käigus toimusid 45-minutilised vestlused järgmiste huvigruppidega:

- Kooli juhtkond: toimus kolm 45-minutilist vestlust erinevates koosseisudes. Esimesel vestlusel osalesid direktor, õppejuht, arendusjuht, haldusjuht, haridustehnoloog, õpinõustaja,

raamatukoguhoidja, õpetajate esindaja. Teisel vestlusel osalesid direktor, õppejuht, õpinõustaja, arendusjuht ja haridustehnoloog. Kolmandal vestlusel osalesid direktor ja õppejuht.

- Koolipidaja esindaja: vestlusel osales Türi abivallavanem, kes on ka Türi ÜG hoolekogu liige.
- Õpetajad: toimus kaks vestlust, milles osales kokku kuus õpetajat.
- Tugimeeskond: vestlusel osalesid õpinõustaja ja õppejuht.
- Õpilasesindus: vestlusel osales 12 õpilasesinduse liiget, nende hulgas õpilasesinduse president ja asepresident. Õpilaste hulgas olid esindatud 10.–12. klasside õpilased.
- Õpilased: toimus kaks vestlust, milles osales kokku kaksteist 12. klassi õpilast.
- Lapsevanemad: vestlusel osales kuus lapsevanemat, kellest viis on ka hoolekogu liikmed. Vestlusel olid esindatud 10.–12. klasside õpilaste vanemad.

Enne hindamisvestlusi tutvustas kooli haldusjuht hindamismeeskonnale koolimaja ja igapäevast eluolu. Samuti oli hindamismeeskonnal võimalik külastada viie erineva õpetaja tundi (inglise keel, eesti keel ja kirjandus, inimene ja õigus, ühiskonnaõpetus, majandus). Hindamiskülastuse lõpus andis hindamismeeskond esmase tagasiside kooli eneseanalüüsi meeskonnale ja vestlustel osalenud inimestele.

Hindamismeeskond tänab kooli igakülgse toe ja abi eest hindamiskülastuse ettevalmistamisel ja avatud ning sooja vastuvõtu eest hindamiskülastuse ajal. Hindamismeeskond on tänulik koostöiste, avatud ja arengule suunatud arutelude eest. See kõik peegeldas väga elulisel moel kooli alusväärtusi – õpitahe, koostöö, hoolivus ja harmoonia.

3. Aruande valmimisega seotud kuupäevad.¹

HAKA esitas esmase aruande koolile tutvumiseks 29.11.2024

Aruande lõpliku variandi koostamisel võttis hindamismeeskond arvesse kooli kommentaare.

Hindamismeeskond esitas lõpparuande HAKAle 16.01.2025

3. Hindamismeeskonna tagasiside kvaliteedikriteeriumite lõikes

Hindamisvaldkonna „Õppija arengut toetav õppimine ja õpetamine“ kriteeriumid:

Kriteerium 1: Õppekavaarendus on kaasav, süsteemne ja tõenduspõhine.

---

¹ Antud punkti täidab hindamiskoordinaator aruande valmimisel

Kriteerium 2: Õppimise ja õpetamise protsessis arvestatakse iga õppija eripära ning toetatakse tema terviklikku arengut.

Kriteerium 3: Õppija arengu seire ja hindamine toetab kavandatud õpiväljundite saavutamist.

Hindamisvaldkonna “Koostööle ja arengule suunatud koolikultuur” kriteeriumid:

Kriteerium 4: Kooli väärtused ja toimimise põhimõtted on kokku lepitud ja järgitud.

Kriteerium 5: Kooli juhtimine on koostöine, arengule suunatud ning kogukonnaga arvestav.

Kriteerium 6: Koolis on tagatud õppijate, õpetajate ja teiste kooli töötajate vaimne, sotsiaalne ning füüsiline heaolu.

Kriteerium 7: Koolis on väärtustatud ja tagatud õpetajate ning teiste kooli töötajate professionaalne areng.

3.1 Õppekavaarendus on kaasav, süsteemne ja tõenduspõhine

Suunised

1. Õppekava arendatakse eesmärgi- ja väärtuspõhiselt. Protsessi on kaasatud õppijad, kooli töötajad ja teised oluliste osapoolte esindajad ning nende roll õppekavaarenduse protsessis on selgelt määratletud.
2. Õppekava arendamisel tagatakse õppekava erinevate osade omavaheline sidusus ja õppijakeskne lähenemisviis.
3. Õppekava analüüsitakse ja parendatakse regulaarselt, arvestades rakendamise käigus kogutud tõendeid ning õppeprotsessis kasutatud praktikaid. Sealhulgas võetakse analüüsimisel aluseks tõenduspõhist informatsiooni nagu näiteks:
  - kooli õppijate eripära;
  - õppekava rakendamisel ilmnunud kitsaskohad ja arenguvajadused;
  - erinevate osapoolte (õppijad, õpetajad, hoolekogu; lastevanemad, pidaja, sõltumatud eksperdid) tagasiside;
  - muudatused ümbritsevas keskkonnas ja tulevikuvajadused;
  - teadusuuringute tulemused.

Analüüs

Õppekava kaasav, eesmärgi- ja väärtuspõhine arendamine

Kooli eneseanalüüsi ja hindamiskülastuse käigus läbiviidud vestluste põhjal võib väita, et kooli õppekava arendatakse eesmärgi- ja väärtuspõhiselt, kaasates erinevaid sihtgrupe. Selle heaks näiteks on värskelt uuendatud kooli õppekava, mille alusel alustasid 10. klassid õppetööd 2024. aasta sügisel. Õppekava arendati koostöiselt 2023. aasta jooksul, kasutades mitmekülgseid koostöövorme: õpikojad, aineühendused, õppenõukogu, kooli väärtuste arutelud, koostöökohtumised kooli hoolekogu ja pidajaga. Õpetajate kõrge rahulolu juhtimise ja koostöö osas (hinnangud vahemikus 4,4–4,9 sellistele aspektidele nagu võimalused otsuste tegemisel kaasa rääkida, koostöisus, kokkulepetest kinnipidamine) viitab sellele, et aruteludeks on loodud avatud ja kaasav õhkkond, mis toetab eri osapoolte seisukohtade avaldamist (Sisehindamise aruanne 2022/2023).

Dokumentides kirjeldatud avatud ja koostöise õhkkonna olemasolu kinnitasid nii õpetajate, õpilaste, kui ka lastevanemate esindajad hindamiskülastusel toimunud intervjuude käigus. Mitmekesine kaasamisviiside rakendamine on näide koostöö kui kooli ühe alusväärtuse elulisest rakendamisest.

Eneseanalüüsi põhjal saab öelda, et üleminek õppesuundadelt moodulipõhisele õppele lähtus õpilaste vajadustest (õpilaste huvid, tugi sujuvaks liikumiseks järgmisele haridusastmele), piirkondlikest mõjuteguritest (vähenev õpilaskond) ja kooli ressurssidest (moodulite koostamine lähtuvalt kooli õpetajaskonna kompetentsidest ja kooli ressurssidest). Nimetatud muudatus on kooskõlas kooli visiooniga, mis seab prioriteediks õpilase individuaalsuse ja tema arengu igakülgse toetamise. Moodulipõhine õpe annab õpilasele enam võimalusi kujundada oma õpitee isiklikest eelistustest ja vajadustest lähtuvalt. Valikuvõimaluste suurendamine on kooskõlas kooli väärtusega 'õpitahe'. Õpilasele autonoomsuse andmine oma õppekava koostamisel loob tingimused õpimotivatsiooni toetamiseks. Tunnustust väärrib, et kavandatava moodulid ja nende sisu arutati läbi ka õpilastega, andes neile võimaluse hinnangu andmiseks. Vestluste käigus tunnustasid õpilased kooli püüdlust avardada õpilaste silmaringi ja üldist toimetulekut oma elu ja edasiste õpingutega moodulites pakutavate kursuste abil.

Kooli väärtusteks on hoolivus ja harmoonia, mis keskenduvad üksteise märkamisele ja toetamisele ning tasakaalustatud arengule ja eneseväärtustamisele. Samuti rõhutatakse missioonis ja visioonis õpilaste ja nende arengu toetamist ning nende individuaalsusega arvestamist. Nende põhimõtete rakendumist võib selgelt näha õppekava peatükis 7 "Õpilaste teavitamise ja nõustamise ning karjääriõppe korraldamine". Kooli tunnustuseks väärrib esiletõstmist õpilaste akadeemiliste püüdluste toetamine ning mitmekülgsete karjääriteenuste pakkumine (sh karjääriõpetuse kursus, õpinõustaja pakutav karjäärinõustamine, erinevad formaadid haridus- ja töömaailmaga tutvumiseks).

Samas jääb silma, et alapeatükis 7.4. "Hariduslike erivajadusega õpilase toetamine" on vaid üsna põgusalt kirjeldatud, millised tugiteenused on haridusliku erivajadusega (HEV) õpilasele koolis kättesaadavad, milliseid hariduslikke tugimeetmeid neile vajadusel rakendatakse, millised on tugiteenuste- ja meetmete rakendamise põhimõtted ning kuidas on jaotunud ülesanded ja rollid koolipere liikmete vahel HEV õpilaste toetamisel. Kooli poolt pakutavad tugimeetmed on nimetatud kooli kodukorras. Arvestades suurt väljalangevust ning õpivõlgnevuste hulka koolis (sisehindamise aruanne 2022/2023), väärrib tugiteenuste korraldus veel täiendavat läbimõtlemit ning õppekavas detailsemat kirjeldamist. Tugiteenuste ja HEV õpilaste toetamise temaatikast antakse detailsem ülevaade hindamisaruande peatükis 3.2.

Õppekava sidusus ja õppijakeskne lähenemine

Õppekava erinevad osad on kooskõlas nii omavahel kui ka teiste kooli dokumentidega (sh arengukava). Kooli väärtused, õppe- ja kasvatuseesmärgid, õppekava ülesehitus (sh kohustuslike ja valikkursuste ning moodulite kombineerimine) ning õpilaste toetamine (eelkõige karjäärivalikute tegemise toetamine) moodustavad terviku.

Uue õppekava järgi saavad õpilased oma õppekava kujundada 18 kursuse ulatuses. Nad saavad valida mooduleid vastavalt oma huvidele. Moodulite kasutamine õppesuundade asemel on kooskõlas kooli eesmärkidega. Valikuvõimaluste pakkumine annab õpilastele suurema autonoomsuse oma õpitee kavandamiseks, mis omakorda toetab ennastjuhtiva õppija kujunemist. Intervjuudel tõid õpilased välja, et moodulipõhine õppekava võimaldab paindlikumalt teha muudatusi oma õpivalikutes õpihuvide muutumise korral.

Õppekavas on märgitud, et moodulitesse paigutatud õppeained võimaldavad enam süveneda kunstimaailma, humanitaar- või reaalse maailma. Siiski ei moodusta hindamiskomisjoni hinnangul kõikide moodulite kursused sisulist tervikut. Vestlustes kooli juhtkonnaga selgus, et igasse moodulisse on lisatud kursused, mida kool peab vajalikuks õpilase tervikliku arengu seisukohalt. Näiteks 10. klassis on majandus, 11. klassis psühholoogia, avalik esinemine ja B2-taseme võõrkeel, 12. klassis karjääriõpetus, inimene ja õigus, globaliseeruv maailm. Õpilased läbivad need kursused sõltumata valitud moodulist. Õppekavas ei ole sellist täpsustust lisatud. Seetõttu on mõnel juhul raske näha sisulist seost moodulites olevate kursuste vahel. See tekitab küsimusi õpilaste sisuliste valikuvõimaluste kohta 11. ja 12. klassis, kuivõrd nendes klassides on sellised "kohustuslikke" kursusi moodulites enam kui 10. klassis. Õppekava läbipaistvuse huvides võiks kõik kooli poolt oluliseks peetavad kursused viia kas kohustuslike kursuste hulka või lisada õppekavasse täiendavad selgitused moodulite kujundamise aluste kohta.

Samuti väärib tähelepanu, et õpilaste sisuliste valikute hulk on moodulites olevate kursuste variatiivsuse mõttes suurem 10. klassis. Teadlike valikute tegemine huvide põhjal võib aga selles vanuses olla veel keeruline. Õppijate arengut arvestades väärib kaalumist valikute hulga suurendamine stuudiumi jooksul. See võimaldaks gümnaasiumi teises pooles teha teadlikumaid valikuid, mis toetaksid sujuvat liikumist järgmisele haridusastmele.

Õppekavas ilmnevad mitmed aspektid, mis võivad õppekava mõistmise õpilastele ja lapsevanematele keeruliseks muuta. Näiteks on uue õppekava puhul raske mõista õppekava tegelikku mahtu statsionaarses ja mittestatsionaarses õppes. Samuti lõpetamiseks vajalikku kursuste arvu. Õppekava ülesehituse ning lõpetamiseks vajalike tingimuste kirjeldus on raskesti mõistetav.

Uue õppekava peatükis 4.2. on toodud tunniarvutuspalaan, mille kohaselt on kohustuslike kursuste arv kitsa matemaatika korral 74 ja laia matemaatika korral 79 kursust. Lisaks peavad õpilased valima 24 kursust (õppekava ptk 4.1. Üldised põhimõtted), millest 18 valitakse moodulitena (õppekava ptk 4.3. Moodulid). Selle põhjal võib jääda mulje, et gümnaasiumi lõpetamiseks vajalik kursuste arv on kas 98 või 103, kuigi õppekava peatüki 6.8. järgi on lõpetamise tingimus vähemalt 96 kursuse läbimine. Kooli lõpetamiseks vajalike kursuste arv vajab kontrollimist ja täpsustamist.

Kooli õppekava järgi saab õpilane valida, kas ta õpib B1-tasemel võõrkeelena vene või saksa keelt. Kooli juhtkonna selgituse kohaselt tähendab see seda, et õpilane kas jätkab vene keelega või alustab

saksa keele õpinguid. Gümnaasiumi riikliku õppekava kohaselt jätkatakse üldjuhul siiski gümnaasiumis selle võõrkeele õppimist, mida õpiti põhikoolis B-võõrkeelena. Kui erinevatel põhjustel õpilane siiski alustab gümnaasiumis uue B1-võõrkeelega, tuleb seda õppida vähemalt üheksa kursust, et jõuda õppekavas sätestatud õpitulemuseni, st B1-tasemeni. TÜG-i õppekava järgi õpetatakse B1-võõrkeelt kuus kursust, mis ei ole piisav algaja tasemelt B1-tasemeni jõudmiseks. Seega võiks õppekavas täpsustada, kuidas jõuab õpilane gümnaasiumi lõpuks B1-tasemeni juhul, kui ta alustab uue võõrkeele õppimist. Kui tulemuseni jõutakse näiteks keeltekoolis läbitavate kursuste abil, tuleks õppekavas kirjeldada VÕTA rakendamise võimalused võõrkeeleõppes.

Õppekava peatükis 6 "Hindamise ja gümnaasiumi lõpetamise korraldus" on kirjeldatud hindamise aluseid. Peatükis 6.3. on kirjeldatud kujundava hindamise olemust. Peatüki 6.6. punktis 2 on kirjas: "Kursusehinde panekul arvestatakse kujundava hindamise põhimõtteid ja hinne pannakse välja reeglina 3 jooksva hinde alusel". Selguse huvides võiks õppekavas täpsustada, mida tähendab kujundava hindamise põhimõtete arvestamine kursuse hinde panemisel.

Suurema sidususe huvides õppekava ja ainekavade vahel ning õppijate tõhusamaks toetamiseks on soovitatav lisada ainekavadesse kursuste hindamispõhimõtted (nt hindamise alused, kursuse hinde kujunemine ja kursuse lõpetamise tingimused). Need võiksid olla kas õppekorralduse alateema juures või eraldi teemana.

Regulaarne õppekava analüüs ja tõenduspõhine arendamine

Nii kooli eneseanalüüsis kui ka vestlusest juhtkonnaga ilmneb, et õppekava on pidevas arengus ja kohaneb esilekerkivate väljakutsetega. Kooli juhtkond kogub tagasisidet ja muud infot, mida kasutada õppekava täiustamisel. Näiteks on eneseanalüüsis märgitud, et moodulite arendamisel püütakse muuta õpe praktilisemaks, lisades reaalse eluga seotud kursusi. Viidati Harno poolt läbi viidud õpilaste rahuloluküsitlusele, mille tulemuste põhjal on õpetatav sageli elukaige.

Tunnustamist väärrib, et õppekava arendamisel võeti arvesse teiste koolide kogemusi. Protsessi käigus kaasati väliseid partnereid, et aidata teemad põhjalikumalt lahti mõtestada.

Kooli sisehindamise aruannetest 2021/2022 ja 2022/2023 selgub, et paljudel õpilastel on õpivõlgnevusi. Neis aruannetes kirjeldatud väljakutsest lähtuvalt on toimunud mitmed arendused. Õpilaste enesejuhtimise ja õpijõudluse toetamiseks on õppekavasse lisatud kursus "Sissejuhatus õppekavasse". Selle taotluseks on toetada 10. klasside õpilaste sisseelamist ja õpioskuste arengut. Uue õppekava kohaselt soovitakse juurutada ka eneseanalüüside koostamist, et aidata õpilastel oma õpinguid mõtestada. Vestlustest 10. klassi õpilastega selgus, et kursusel on olnud oluline roll omavaheliste suhete loomisel ning koolieluga kohanemisel. 11.–12. klasside õpilased leidsid, et neil oli keeruline kursuse kasutegurit välja tuua. Antud kursus väärrib jätkuvat arendamist mõjuanalüüsi ja õppijate vajaduste põhjal.

Järeldused

Tugevused

- Koolis on loodud tingimused mõtete väljendamiseks ja õppekava pidevaks arendamiseks, kasutades erinevaid koostöövorme, nagu nõukoda ja õppenõukogu, ning vajaduspõhiseid formaate, nagu väärtuste töötoad ja kohtumised õpilasesindusega.
- Kool kohandab oma tegevust vastavalt õpilaste arenguvajadustele ja välistele mõjuteguritele. Näiteks moodulipõhisele õppele üleminek suurendab õpilaste valikuvõimalusi ja toetab nende individuaalset arengut. Kooli väärtused, nagu "õpitahe" ja "koostöö", on aluseks arendustegevustes. See aitab hoida arendustegevustes fookust ja luua vajalikku keskkonda.

Arenguvõimalused ja soovitused

- Õppekava maht on õppekava erinevates peatükkides erinev ja seetõttu puudub selgus õppekava tegelikust mahust ja B1-tasemel võõrkeele õpetamise korraldusest. Soovitame täpsustada õppekava sõnastust nii, et see annaks selge ülevaate kooli lõpetamiseks vajalike kursuste mahust nii statsionaarses kui mittestatsionaarses õppes ning B1-tasemel võõrkeele õpetamise korraldusest. Samuti soovitame täpsustada õppekava peatüki 6.6. punktis 2 nii, et oleks selge, mida tähendab kujundava hindamise põhimõtete arvestamine kursuse hinde panemisel. Õppija toetamise ning õppekava ja ainekavade suurema sidususe huvides soovitame lisada hindamispõhimõtted ainekavadesse.
- Mitte kõikide õppekava moodulite puhul ei moodusta sinna paigutatud kursused sisulist tervikut. Moodulitesse on lisatud kursusi, mida peetakse kooli poolt vajalikuks õpilase tervikliku arengu seisukohalt ning mida õpilased läbivad seetõttu sõltumata valitud moodulist. See loob olukorra, kus mitmel juhul on valikud näilised. Õppekava läbipaistvuse ja selguse huvides soovitab hindamismeeskond kaaluda võimalust kooli poolt oluliseks peetavate kursuste viimist kohustuslike kursuste hulka ning kujundada kõik valikmoodulid selliselt, et nendesse kuuluvad kursused moodustaksid sisulise terviku. Kui on siiski soov jätta moodulitesse kursused, mis on kooli poolt vajalikuks peetud, soovitame lisada õppekavasse täiendavad selgitused moodulite kujundamise aluste kohta. Soovituste rakendamine tagab õppekava läbipaistvuse ja aitab õpilastel teha teadlikumaid valikuid.

3.2 Õppimise ja õpetamise protsessis arvestatakse iga õppija eripära ning toetatakse tema terviklikku arengut

Suunised

1. Iga õppija eripära arvestamise ning tema tervikliku arengu toetamise põhimõtted on kokku lepitud, sh määratletud kooli õppekavas.
2. Põhimõtete rakendamist seiratakse ja analüüsitakse regulaarselt ning kavandatakse vajadusel parendusi nii õppe sisus ja meetodites kui ka õppekorralduses.
3. Õpetajad kavandavad ja kohandavad õppetegevusi koostöös, lähtudes teaduspõhistest meetoditest, mis võtavad õppeprotsessis arvesse õppijate eripära. Õpetajad loovad võimalused selleks, et õppimine oleks võimetekohane pingutus igale õppijale. Koolis toetatakse

individuaalsete õpiteede kujunemist, mis on suunatud iga õppija tervikliku arengu toetamisele, arvestades tema huvisid ja võimeid.

4. Iga õppija (sh üldtoe õpilaste) vajadusi on õppeprotsessis märgatud, õppijate tõhusaks kaasamiseks on loodud ja rakendatud võimalused õppekorralduses ja õppekeskkonnas koostöös koolipidajaga. Hariduslike erivajadustega õppijate toe (tõhustatud ja eritoe) rakendamine on tulemuslik.
5. Õpetajad kaasavad õpilasi õppeprotsessi kujundamisse viisil, mis suunab neid oma õppimise eest vastutust võtma ning kujunema enastjuhtivaks õppijaks. Kool väärtustab vanema ja/või hooldaja rolli õppija arengu toetamisel ning loob võimalused selleks, et vanem ja/või hooldaja osaleks selles protsessis vastutustundliku partnerina.

Analüüs

Õppija arengu toetamise põhimõtted ja nende rakendumine kooli õppekavas

Kooli õppekava kohaselt on Türi Ühisgümnaasium rahuliku ja positiivse õpikeskkonnaga ning õpilaste isikupära arvestav kool. Vestlused koolipere liikmetega kinnitavad, et koolis valitseb toetav ja sõbralik õhkkond. Kool on kogukonnakoolina seadnud oma missiooniks pakkuda nii gümnaasiumiõpilastele kui ka kogukonna liikmetele võimalust eneseteostuseks ja hariduse saamiseks erinevates õppevormides, rakendades õppijaid toetavaid meetodeid. Kooli visioonis on tähtsal kohal õpilaste individuaalsuse arvestamine. Samuti on kooli õppekavas selgelt sõnastatud õppe- ja kasvatustöö eesmärgid, näiteks, et õpilane “oskab ja tahab õppida”, “on enastjuhtiv õppija”, “oskab ennast ja oma võimeid hinnates teha edasisi õpi- ja töövalikuid”. Terviklik lähenemine loob eeldused, et iga õpilane saab individuaalset tuge ja tunnustust, mis omakorda soodustab nende arengut ja edusamme.

Kool püüab tagada, et iga õpilane saaks kujundada endale individuaalse õpiraja. Näiteks toetab iga õpilase individuaalset arengut valikainete rohkus ja võimalus valida mooduleid.

Kool arvestab õppetöö osana ka teistes õppeasutustes, nagu keeltekoos, spordikoos ja muusikakoos, õppimist, samuti Tartu Ülikooli teaduskooli ja teiste kõrgkoolide kursuste läbimist ja osalemist Tartu Ülikooli õpikodades.

Õppetöö rikastamiseks korraldatakse lõimitud keeletunde, ajarännakuid, riigikaitse laagreid, loenguid oma ala asjatundjatelt, õpilasesinduse sündmusi, TedTalks-formaadis TÜG-i kõnelusi, õppekäike ja teatrikülastusi. Õppetööd mitmekesistab ja täiendab ka huvitegevus.

Kool toetab õpilaste osalemist võistlustel, olümpiaadidel ja konkurssidel, tunnustades nii edukat osalemist kui ka juhendamist. Näiteks 2022/2023. õppeaastal osales sisehindamise andmetel olümpiaadide piirkondlikus voorus 52 õpilast, mis moodustab 43% õpilastest. Kooli pidaja tunnustab osalemist ja häid tulemusi rahalise preemiaga. Koolikülastuse käigus toimunud vestlused õpilastega kinnitasid, et kool märkab ja tunnustab õpilaste saavutusi ka väljaspool kooli.

Õpilasi toetab õpingutes ja valikute tegemisel õpinõustaja, kelle ülesanded on kirjeldatud õppekavas. Tema ülesannete hulka kuuluvad õppekava täitmise jälgimine, tekkinud probleemide lahendamine,

individuaalne nõustamine, tugiteenuste ja -meetmete ja muu õpiabi soovitamise ning edasiste õpivõimaluste tutvustamine.

Kool peab oluliseks karjääriõppe ja nõustamise olulisust, korraldades karjääriinfotunde ja külalislektorite loenguid, et anda õpilastele teadmisi edasiõppimisvõimalustest ja tööturu trendidest. See toetab õpilaste teadlikku karjäärivalikut ja valmistab neid ette edasiseks haridusteeks või tööturule sisenemiseks. Individuaalseid karjäärinõustamisi ning grupinõustamisi viiakse vajadusel läbi koostöös Töötukassa karjäärispetsialistidega. Sisehindamisest selgub, et õpilased pöörduvad karjäärinõu saamiseks ka õpinõustaja poole.

Kool pakub võimalust mittestatsionaarseks õppeks neile, kelle koolitee on mingil põhjusel pooleli jäänud. Õppekavas on mittestatsionaarsele õppele siiski vähe tähelepanu pööratud - on olemas vaid lühike õppekorralduse kirjeldus ja tunnijaotusplaan. Vestlus juhtkonnaga kinnitas, et eraldi tugimeetmeid mittestatsionaarses õppes õppijatele ei rakendata.

Õpilaste arengu tunnustamise osas lähevad Harno 2024. aasta rahuloluküsitluse põhjal õpetajate ja õpilaste arvamused lahku. Õpetajate keskmine vastus väitele "kiidan nii parimaid õpilasi kui ka neid, kes parandasid oma varasemaid tulemusi; tunnustan ka nende õpilaste osalemist ja püüdlikkust, kelle õpitulemused jäävad kesiseks; tunnustan õpilasi selle eest, et nad on varasemaga võrreldes juurde õppinud" oli 4,3 (Eesti keskmine 4,6). Õpilaste hinnang jäi selles küsimuses oluliselt tagasihoidlikumaks – 3,0 (Eesti keskmine 3,0).

Õppekavas jääb ebaselgeks klassijuhataja roll õpilaste toetamisel. Õppekavas on märgitud, et probleemide korral pöörduv õpilane või õpetaja kõigepealt klassijuhataja poole. Vestlustest õpilaste ja õpetajatega selgus, et klassijuhataja ülesanded ja roll sõltuvad pigem igaühe isikust. Mõnel juhul on klassijuhataja vaid info edastaja, teistel jälgib ka hindeid. Koostöö- või arenguvestluste pidamine sõltub samuti klassijuhataja äranägemisest. Vestlustel mainisid mõned õpilased, et pöörduvad oma murede puhul klassijuhataja poole. Vestluses juhtkonnaga selgus, et neil ei ole ühtset nägemust klassijuhataja rollist õppija arengu toetamisel. Mõned õpetajad märkisid vestlusel, et kui aineõpetaja näeb probleemi, pöörduv ta pigem õppejuhi, mitte klassijuhataja poole.

Klassijuhatajatundi tunniplaanis ei ole, kuna ajaressursi leidmine on keeruline. Samas annaks klassijuhatajatund regulaarse raamistikuga, kus oleks võimalik arutada õpilastega nende heaolu, õppimise ja väärtuste teemadel ning saaks kiiremini märgata võimalikke probleeme.

Kooli eneseanalüüsis on kirjeldatud, et 10. klassis viiakse läbi koostöövestlused õpilase ja lapsevanemaga. Vestlustest lapsevanemate ja õpetajatega ilmnes, et siiski mitte kõikide õpilastega ei vesteldaks. Kooli dokumentides pole 10. klassi koostöövestlused selgesõnaliselt reguleeritud, samuti pole reguleeritud vestluste toimimine 11.–12. klassis.

Kooli eneseanalüüsist ja vestlustest nii õpetajate kui õpilastega selgus, et kooli väiksus siiski toetab personaalset lähenemist õppijale. Seda mõtet toetasid ka lapsevanemad, kes märkisid, et kooli eripäraks on, et "kellestki ei loobuta". Vestlusel osalenud vanemad hindavad oma laste rahulolu kooliga väga positiivselt. Nad rõhutavad toetavat ja hoolivat keskkonda, mis soodustab õpilaste enesekindluse ja iseseisvuse arengut. Kool korraldab mitmesuguseid tegevusi ja üritusi, mis rikastavad õpilaste koolielu ja tugevdavad kooli ühtsustunnet, näiteks teatrikülastused ja ühised reisid. Vanemad toovad kooli tugevustena esile valikainete mitmekesisuse, mis võimaldab õpilastel

leida ja arendada oma huvisid ja tugevusi. Kuigi vanemad on rahul kooli pakutava keskkonna ja võimalustega, näevad nad vajadust parendada õpilaste ajajuhtimise ja enesejuhtimise oskusi, et nad paremini toime tuleksid kooli nõudmistega ja oleksid tulevikuks paremini ette valmistatud.

Ennastjuhtiva õppija kujundamine

Kooli arengukava aastateks 2021–2025 sõnastab, et Türi Ühisgümnaasium on kvaliteetset haridust ja valikuid võimaldav ning ettevõtlikku eluhoiakut toetav kool, kus koostöise õppimise kaudu toetatakse ennastjuhtiva õpilase kujunemist. Selle eesmärgi saavutamiseks on kooli õppekavasse lisatud kursus „Sissejuhatus õppekavasse”, mis on mõeldud uutele 10. klassi õpilastele, et aidata neil paremini kohaneda koolikeskkonnaga, arendada õpioskusi ning mõtestada enda õpinguid ja eesmäärke. Samuti toetatakse õpilaste meeskonnatöö ja eneseanalüüsi oskuste arengut, mis aitab kaasa nende sotsiaalsele ja emotsionaalsele küpsusele. Kuigi seda kursust on õpetatud juba mitmel aastal, puudub juhtkonnal täienduspõhine materjal, mis lubaks hinnata selle tõhusust ja mõju.

Kooli õppekava rõhutab ennastjuhtivate õppijate kujundamist, kuid vestlused õpilaste ja õpetajatega ning kooli eneseanalüüs ja sisehindamise aruanded viitavad sellele, et mitte kõik õpilased ei tunne end õppimise ja eneseregulatsiooni osas kindlalt, mis võib viia õpivõlgnevuste tekkimiseni. Kooli eneseanalüüsist, tunnikülalistustest ja vestlustest ei selgunud, kuidas teadlikult õpetatakse ja arendatakse enesejuhtimise oskusi ja õpistrateegiaid ainetundides.

Harno 2024. aasta rahuloluküsitluse andmetel hindasid Türi Ühisgümnaasiumi õpetajad enda suutlikkust õpioskuste toetamisel üsna heaks. Keskmise hinne väitele “seletan õpilastele, kuidas planeerida oma õppimist väljaspool tunde; selgitan tunnis õpilastele, kuidas õpikust või muust materjalist oluline info üles leida; õpetan tunnis, kuidas saab õppides asju paremini meelde jätta; õpetan, milliste võtetega (nt skeemid, märksõnad) saaks materjali või ülesannet organiseerida ja endale arusaadavaks teha” oli 4,1 (Eesti keskmine 4,3).

Kool on eneseanalüüsis märkinud, et ka õpetajate enesejuhtimisoskused, sh ajaplaneerimisoskus, vajaksid arendamist. Kõikide, nii õpilaste kui õpetajate, õppimist toetaks parem arusaamine õppimise baasprintsipiidest (Sims, Fletcher-Wood, 2021). Olulist rolli mängivad võimekususkumused, st millised on õppijate varasemad ettekujutused ja arusaamad õppimise, võimekuse ja teadmiste olemuse kohta. Õpetajate toetamiseks enesejuhtimisoskuste ja õpistrateegiate õpetamisel on üheks võimaluseks õpiringid, sest õpetajate õppimine toimub samamoodi kui õpilaste õppimine – teadmiste konstrueerimise, motivatsiooni toetamise, oskuste arendamise ning teadmiste ja oskuste praktikasse juurutamise kaudu. Hindamismeskonna hinnangul toimuks enesejuhtimisoskuste edukam rakendamine siis, kui õpetajad pööraksid nende arendamisele rohkem tähelepanu oma ainetundides, mitte ainult õpinõustaja või 10. klassi kursusel „Sissejuhatus õppekavasse“. Oskuste juurutamine saab toimuda vaid teadlikult ainetundides tegutsedes.

Selles valdkonnas on kooli juhtkond kavandamas parendustegevusi. Käesoleval, 2024/2025. õppeaastal on üheks fookusteemaks “Õpilaste ja õpetajate enesejuhtimise teadlikkuse tõstmine ja mõistmise olulisus”. Plaanis on korraldada mitmeid koolitusi õpetajatele. Sügisvaheajal viis õpinõustaja õpetajatele läbi koolituse enesejuhtimisoskuste teemal. Tunnustust väärrib käesoleval õppeaastal juurutatav algatus 10. klassidele, mille raames suunatakse õpilasi läbi kolme aasta koostama eneseanalüüse enesejuhtimisoskuste arendamiseks. Eneseanalüüsides saavad õpilased

sõnastada oma eesmärgid ja ootusi ning analüüsida kordaminekuid ja väljakutseid. Eneseanalüüsi koostamine võib aidata kaasa ka õpivõlgnevuste vähenemisele.

Õpivõlgnevused

Kõikides klassides on suur hulk õpivõlgnevusi, samuti on suur gümnaasiumi mitte õigeaegselt lõpetajate osakaal. 2022/2023. õppeaasta sisehindamise aruande kohaselt oli õpivõlgnevusi 75% 10.–11. klassi õpilastest. Samal õppeaastal sai õigeaegselt gümnaasiumi lõputunnistuse vaid 68% õpilastest, mis võrreldes 2021/2022 õppeaastaga tähendab, et õigeaegselt lõpetanute osakaal vähenes 17%. Kooli eneseanalüüs ja vestlused õpetajatega kinnitasid, et õpetajatel kulub väga palju aega õpivõlglastega tegelemiseks.

Koolil puudub ülevaade õpivõlgnevuste juurpõhjustest. Sisehindamises on välja toodud õpivõlgnevuste oletatavad põhjused, nagu puudumiste suur hulk teatud õppeainetes, suhtumine õppetöösse ja mõtteviis “kuidagi ikka saab”. Õppimise ja õpetamise parendamise meetmetena nähakse peamiselt õpilaste korrale kutsumist ja võimaliku mõjutegurina põhikoolide madalat õppekvaliteeti. Kõige rohkem võlgnevusi on matemaatikas, kirjanduses ja keemias, järgnevad muusika, bioloogia ja kunstiajalugu. Eneseanalüüsis märgitakse, et eelpool loetletud õppeainetest kolm esimest on mõistetavad, sest matemaatika ja keemia on keerulised õppeained, mis eeldavad põhikooli teadmisi.

Hindamismeeskonna hinnangul võib selline sõnastus peegeldada nii õpetajate kui õpilaste võimekususkumusi. Akadeemilisest edukusest võib mõelda kui millestki sünnipärasest ja stabiilsest (jäävususkumus) või kui millestki muudetavast ja arendatavast (juurdekasvu-uskumus; Dweck jt, 1995; Hong jt, 1999). Kui nii õpetaja kui õpilane mõtlevad matemaatikast kui millestki keerukast, mille õppimisega igaüks hakkama ei saa, võib see muutuda isetäituvaks ennustuseks. Õpetaja tegevus tundides ja õpilasele antud tagasiside mõjutab seda, kas õpilasel kujuneb pigem jäävus- või arengususkumus. Õppimise kontekstis, sealhulgas õpitulemustes, on see oluline faktor.

Sisehindamises on mainitud, et probleem võib seisneda õppemetoodika valikus ja õpitu väheses seostamises päriseluga. Harno 2024. aasta rahuloluküsitluses oli õpetajate keskmine hinnang väitele “uut teemat sisse juhatahes selgitab õpetaja, kus ja milleks neid teadmisi kasutada saab; õpetajad toovad igas tunnis näiteid elust; õpetajatel on tavaks kirjeldada õpitava materjali seoseid igapäevaeluga” 4,5 (Eesti keskmine 4,4). Õpilaste hinnang samale väitele oli oluliselt madalam – 2,7. Kooli kogutud õpilaste tagasisidest selgub, et elulisi seoseid ja näiteid tuuakse keemias, geograafias, bioloogias ja perekonnaõpetuses, kuid oodatakse rohkem seostamist just matemaatikas ja füüsikas.

Vestlustest õpetajate ja õpilastega selgus, et õpivõlgade tekkimise põhjused on erinevad. On õpilasi, kes puuduvad tervislikel põhjustel (õpetajate sõnul on neid palju), teised puuduvad teadmata põhjustel ja tekitavad sellest tulenevalt õpivõlga. Samuti mainiti, et õpivõlga võivad tuleneda õpetajate paindumatusel, näiteks väiksemate tööde järelevastamise nõudmisest. Vestlustest juhtkonna ja õpetajatega ilmnes, et õpivõlgade tekkimise põhjuseks peetakse ka konkurentsi puudumist sisseastumisel, mistõttu on õpilaskontingent nõrgem ja paljudel puudub motivatsioon pingutada.

Vestlustest õpilastega selgus, et neile valmistab muret tööde kuhjumine, eriti enne vaheaega ja õppeaasta lõpus. Kool rakendab õppekorraldust, kus peaaegu kõiki õppeaineid õpetatakse läbi aasta

ühel ajal. Õpilase jaoks tähendab see, et tal tuleb korraga tegeleda 14–15 erineva õppeainega, mis võib tekitada raskusi aja planeerimises. Iga õppeaine nõuab tähelepanu, kodutöid ja kontrolltöödeks valmistumist, mis võib põhjustada olukorra, kus õpilane ei suuda piisavalt süveneda kõikidesse ainetesse. Kui õpilane ei suuda oma aega tõhusalt planeerida, on tõenäoline, et ta ei suuda kõikides ainetes järjel püsida, mis suurendab õpivõlgnevuste tekkimise riski.

Õppeainete jaotamine perioodidesse ning arvestuste nädala korraldamine iga perioodi lõpus aitaks vähendada õpilaste koormust, võimaldaks neil keskenduda vähematele õppeainetele ning toetaks tõhusamat teadmiste ja oskuste kinnistamist.

Vestlustest õpilastega selgus ka, et kursusehinded kujunevad valdavalt kontrolltööde põhjal, mida võib ühes aines olla kursuse jooksul 3–5. Lisaks peavad kõik kontrolltööd olema sooritatud positiivsele hindele. Hindamiskomisjoni hinnangul, kui õpilased on harjunud sooritama iga õppeteema järel kontrolltöid, võib see negatiivselt mõjutada nende üldist arusaamist õppeainest. Terviklikumat arusaama õppeainest toetaksid kursust kokkuvõtavad arvestustööd, mis aitaksid paremini valmistuda suuremahulisteks riigeksamiteks. Õppimist toetav tagasiside kursuse jooksul aitaks õpilastel parandada oma teadmisi ja oskusi enne arvestuslikke töid. Samuti vääriks kaalumist õpitulemuste saavutatuse hindamiseks erinevate meetodite kasutamine, näiteks individuaalsed ja koosloomelised projektid ning õpimapp.

Ehkki kooli õppekavas on kirjas, et nädalas tohib olla kolm kontrolltööd ja ühes päevas ainult üks kontrolltöö, töid õpilased esile, et mingitel perioodidel on neil nädalas siiski rohkem töid.

Sisehindamisest selgub, et õpetajate hinnangul käivad õpilased õpiabis vähe ning mõned 12. klassi õpilased mainisid tagasisides, et nad ei ole teadlikud osade õpetajate õpiabiaegadest. Samuti selgub, et õppenõukogus on määratud õpilastele kohustuslikud konsultatsioonid, kuid nende rakendamine pole olnud järjepidev. Ka vestlused õpilastega kinnitasid, et õpiabis käiakse pigem vähe. Põhjuseks toodi, et õpiabi toimub koolipäeva lõpus, 8.–9. tunni ajal, kui õpilased on juba väsinud.

Õpivõlgnevuste vähendamiseks on seni tehtud mitmeid parendustegevusi, kuid need on rohkem tagajärgedele keskendunud. Näiteks vähendati 2022/2023. õppeaastal järelevastamise võimalusi ja viidi see ebamugavale ajale – senise kolme päeva asemel toimus see ühel päeval, reedel. Sisehindamisest selgub, et see ei ole andnud soovitud tulemusi ja järelevastamiste arv ei ole vähenenud. Siiski otsustati jätkata samamoodi järgmisel õppeaastal. 12. klassi õpilaste tagasiside järgi on ühel päeval nädalas võimalus järele vastata liiga vähe. Õpilastega vestlustest selgus, et kui õpilasel on rohkem võlgnevusi, ei jõua ta neid kõiki reede jooksul ära vastata. Mitme töö korraga vastamine ei soosi sügavamalt õppimist, vaid keskendub pigem sooritamisele, mitte õppimisele. Seega võiks järelevastamise süsteem olla paindlikum ja õpilase arengut toetav, mitte karistav. See võiks arvestada õpilaste vajadusi ja eelistusi, pakkudes järelevastamise võimalusi ka muudel päevadel või kokkulepitud aegadel.

Õpivõlgnevuste vähendamiseks on oluline keskenduda ennetustegevusele, õppekorralduse arendamisele, õpiraskuste varajasele avastamisele ja nende juurpõhjuste väljaselgitamisele.

Hariduslike erivajadustega õpilaste toetamine

Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse järgi tuleb haridusliku erivajadusega käsitleda õpilast, kelle eriline andekus, õpiraskused, tervises seisund, puue, käitumis- ja tundeühäired, pikemaajaline õppetööst eemalviibimine või õppekeele ebapiisav valdamine toob kaasa vajaduse teha kohandusi õppeprotsessis (PGS §46, (1)). Vestlustest õpetajatega selgus, et TÜG-is mõeldakse HEV-õpilase all eelkõige mõne füüsilise terviseprobleemiga õpilast. Kooli õppekava punkt 7.4. esitab küll 7-punktilise loetelu hariduslike erivajaduste toetamise viisidest, kuid mitte kõik seal esitatud meetmed ei seostu HEV-õpilastega (näit punktid 1 ja 2), vaid pigem õpilase individuaalsuse toetamisega. Samuti ei ole kirjeldatud, kuidas toimub HEV-õpilaste märkamine ja erivajaduse kaardistamine ning kuidas täpsemalt HEV-õpilast ikkagi toetatakse.

Hindamismeeskonna arvates on kool oma dokumentides vähe tähelepanu pööranud HEV õpilaste toetamisele. Kooli kodukord §16 toob küll välja võimalikud tugimeetmed, kuid puuduvad selgitused, kuidas ja millistel alustel need rakenduvad. Arvestades õpivõlgnevuste hulka, väärrib tugisüsteem arendamist ja üheselt mõistetavalt kirjeldamist. Samuti väärrib kaalumist, kas tugiteenuste kirjeldus peaks olema kooli õppekava osa, mitte kodukorra osa.

Kooli õppekavas on sõnastatud, et vajadusel koostatakse õpilasele individuaalne õppekava. Kooli eneseanalüüsist ja vestlustest selgus, et eelmisel õppeaastal koostati individuaalne õppekava vaid ühele õpilasele.

Kooli eneseanalüüs ja vestlused õpetajatega on näidanud, et kooli personalil on vähe teadmisi HEV õpilaste toetamisest. Harno 2024. aasta õpetajate rahuloluküsitluse andmetel andsid õpetajad väitele, et kool pakub võimalusi õpi- ja käitumisraskustega õpilaste õpetamiseks ning toetab õpetajaid HEV õpilaste õpetamisel, keskmiseks hindeks 2,8 (Eesti keskmine 3,6). Väitega "Ma kohandan vajadusel õppematerjale ja -meetodeid hariduslike erivajadustega õpilaste õpetamiseks" oli nõus või pigem nõus 52% õpetajatest (Eesti keskmine 76%) ning väitega "Olen saanud vajaliku õppe hariduslike erivajadustega õpilaste õpetamiseks" nõustus või pigem nõustus vaid 8% õpetajatest (Eesti keskmine 43%).

Õppetöö korraldus

Sisehindamise aruandest ja hindamiskülastusel peetud vestlustest õpilastega selgus, et õpilasi rahuldab vähe õppetöö korraldus ja tunniplaani ülesehitus. Näiteks häirivad õpilasi vabad tunnid keset päeva, nende vajadustega mitte arvestav kergemate ja raskemate tundide paiknemine päevas ning tundide pikkus.

Vestlusel juhtkonnaga tõdeti, et tunniplaani on pigem õpetaja- kui õppijakeskne, kuna enamik kooli õpetajatest töötab mitmes koolis, mis teeb tunniplaani koostamise keeruliseks. Sageli peab kool lähtuma teise kooli tunniplaani. Tundide jaotus päevadele on seotud õpetajate kohalolekuga koolimajas kindlatel nädalapäevadel. Tunniplaani nn aukude tekkimise põhjus on seotud seniste suunaainete ning kitsa ja laia matemaatika kursuste arvu ja nendest tuleneva tundide mahu erinevusega.

Järeldused

Tugevused

- Kool toetab õppijate individuaalset arengut ning õpitee kujundamist mitmekesiste valikainete ja moodulitega, rohkearvulise osalemisega erinevatel olümpiaadidel ja õpilasvõistlustel ning õppetööd rikastavate üritustega.
- Vestlused kooli juhtkonnaga kinnitavad, et arendustegevustega soovitakse teadlikult ja järjepidevalt toetada iseseisva ja ennastjuhtiva õpilase kujunemist. Selle eesmärgiga on õppekavasse lisatud õpioskusi ja enesejuhtimist arendav kursus "Sissejuhatus õppekavasse", mille sisu järjepidevalt arendatakse. Samuti on juurutamisel õpilaste süsteemne eneseanalüüside koostamise praktika kolme aasta jooksul. Õpioskuste tõhusamaks arendamiseks, sealhulgas aineõppe kaudu, on õpetajatele planeeritud ja alustatud koolitusi nende teadmiste täiendamiseks.

Arenguvõimalused ja soovitused

- Klassijuhataja jt osapoolte rollid õppija toetamisel vajavad täpsustamist. Näiteks pöörduvad aineõpetajad oma äranägemise kohaselt õpilaste õpijõudluse küsimustega kas õppejuhi, klassijuhataja või õpinõustaja poole. Suur õpivõlgnevuste hulk näitab vajadust täpsemalt määratleda osapoolte rollid, koostöö- ja infovahetuse põhimõtted õpiraskuste ennetamisel ja õpilaste toetamisel. Samuti soovitame kaaluda regulaarsete ümarlaudade korraldamist, kuhu kuuluvad klassijuhataja, õpinõustaja ja õppejuht, et märgata õpivõlgnevuste tekkimist ning sekkuda enne, kui probleemid süvenevad. Oluline oleks ka õppijatega regulaarsete koostöövestluste läbi viimine kogu õpiaja jooksul, sh 11.–12. klassi õpilastega. Võimalusel võiks klassijuhatajatund olla tunniplaani osa.
- Õpivõlgnevuste põhjused vajavad põhjalikumat analüüsimist, sh nende võimalik seos õppekorraldusega. Vestlustest selgus, et õpilased tegelevad paralleelselt kõikide õppeainetega läbi õppeaasta ning kursuste hinded kujunevad valdavalt kontrolltööde põhjal, mis kõik peavad olema sooritatud. Sekkumismeetmed on pigem distsiplineerimisele suunatud, näiteks järelevastamise võimaluste vähendamine ja nende paigutamine ebamugavale ajale. Need meetmed soodustavad tööde kuhjumist teatud perioodidele ja raskendavad õpivõlgnevuste likvideerimist. Soovitame analüüsida õpivõlgnevuste ja õppetööga seotud raskuste juurpõhjuseid, et kavandada sihitud ennetusmeetmeid. Kaaluda võiks perioodsüsteemi ja sellega kaasneva arvestuste nädala rakendamist, mis annab õpilastele võimaluse keskenduda korruga väiksemale hulgale õppeainetele. Soovitame ka vaadata üle kursuste hindamise põhimõtted, et hajutada õppekoormust ja vältida kontrolltööde kuhjumist. Sõltuvalt õppeaine eripärast võiks kaaluda kursuse hinde kujunemiseks ka teisi alternatiive kontrolltööde kõrval, näiteks kursuse arvestustööd, individuaalsed ja koosloome projektid ning õpimapid.
- Kuigi enesejuhtimis- ja õpioskuste arendamist peetakse koolis tähtsaks, on põhivastutus nende arendamisel õpinõustajal, kelle kavandada ja teostada on suuresti nendele teemadele keskenduv kursus "Sissejuhatus õppekavasse". Samas toimub nende oskuste järjepidev ning tõhus areng siis, kui sellega tegeletakse süsteemselt ka ainetundides. Soovitame kaaluda regulaarsete õpiringide läbiviimist õpetajate toetamiseks enesejuhtimisoskuste ja õpistrateegiatega õpetamisel. Õppimise baasprintsipi ja õpioskuste arendamiseks võiks kaaluda näiteks koostööd [Tallinna Ülikooliga](#). Õpiringide loomist ja tööd toetab väga hästi

juhendmaterjal "[Õpiring kui õpetajate professionaalne õpikogukond koolis](#)". Reflektiivsete õpetamispraktikate juurutamist toetab ka programm "[Arengusammud](#)".

- Õppekava alapeatükis 7.4. "Hariduslike erivajadusega õpilase toetamine" soovitame täpsustada, kuidas on korraldatud tugiteenused ja -meetmed hariduslike erivajaduste korral, sh kuidas on jaotunud ülesanded ja rollid koolipere liikmete vahel HEV õpilaste toetamisel, kuidas toimub HEV-õpilaste märkamine ja erivajaduse kaardistamine ning kuidas täpsemalt HEV-õpilast toetatakse.

3.3 Õppija arengu seire ja hindamine toetab kavandatud õpiväljundite saavutamist.

Suunised

1. Koolis on süsteemselt ja koostöiselt läbi mõeldud, kirjeldatud ja ellu rakendatud õppijate arengu seire, õpitulemuste ja -väljundite saavutamise hindamise viisid ja meetodid, mis toetavad iga õppija edasijõudmist.
2. Koolis rakendatakse tagasisidestamist ja hindamist, mis on suunatud õppija arengu ja edusammude toetamisele ning õppimise innustamisele. Õppijatega on kokku lepitud õpieesmärgid ja hindamise kriteeriumid.
3. Õppe sisu ja meetodid ning hindamiskriteeriumid ja -meetodid on tihedalt seotud ja omavahel kooskõlas, toetades valdkondlike õpitulemuste ja üldpädevuste (kavandatud õpiväljundite) saavutamist.
4. Õppija arengu pideva seire ja hindamise kaudu saadud informatsioon on aluseks õppimise ja õpetamise täiustamisele koolis.

Analüüs

Õppetöö tulemusi ja õpilaste edasijõudmist analüüsib kool igal aastal oma sisehindamisel ning kokkuvõtteid õpilaste edasijõudmisest tehakse õppenõukogus kaks korda õppeaastas. Sisehindamisel kasutatakse õppijate arengu jälgimiseks järgmisi allikaid ja näitajaid: edasijõudmine, õpivõlgnevused, erinevad tagasisideküsitlused, Harno rahuloluküsitluse kokkuvõtted, riigieksamite tulemused, järelevastamiste statistika, Stuudiumi õpianalüütika ja olümpiaadide protokollid. Olümpiaadide puhul kaardistatakse osalejate arv ja tulemuslikkus (piirkonnavooru esikolmikud, vabariikliku vooru pääsenud ning vabariikliku vooru esikolmikud). Märkimisväärne on, et kool on oma kodulehel avalikustanud Harno rahuloluküsitluste tulemused. Sellest võib järeldada, et kool peab läbipaistvust ja andmete kasutamist oluliseks, et tõsta kogukonna teadlikkust ja usaldust. Rahuloluküsitluste tulemuste avalikustamine näitab juhtkonna julgust analüüsida ja jagada nii kooli tugevusi kui ka parenduskohti. Selline avatus soodustab koostööd ja tugevdab kooli sidet nii õpilaste, õpetajate kui ka lapsevanematega.

Kooli juhtkond analüüsib riigieksamite tulemusi, kusjuures suurimaks murekohaks on matemaatika riigieksami tulemused, eriti kitsas matemaatika eksam, mille tulemused on riiklikust keskmisest oluliselt madalamad. Sisehindamises tuuakse välja, et õpilaste puudumine ainetunnist ja kahtlemine eksamitulemuste vajalikkuses on peamised põhjused. Samas jääb vastuseta küsimus, miks õpilased ainetunnist puuduvad. Kui õpilased puuduvad näiteks sellepärast, et matemaatika omandamine on nende jaoks raske, tasub analüüsida, miks see nii on.

Hindamise alused, sealhulgas hindamise eesmärk ja gümnaasiumi lõpetamise tingimused, on sätestatud kooli õppekavas. Kooli eneseanalüüsist selgub, et hindamisjuhendid on õpetajate poolt lahti räägitud ning kirjas Stuudiumis.

Õpivõlgnevuste põhjuseid kaardistatakse, kuid sageli ei jõuta juurpõhjusteni. Arvestades käesoleva aruande peatükis 3.2. esile toodud õpivõlgnevuste probleemi, vajab õppija arengu seire süsteemsemat lähenemist. Kooli juhtkonna eesmärk on küll kiiresti märgata õppetöös raskusi kogevad õpilased ja leida koostöös iga õpilasega sobivad tugimeetmed (kodukord §16), kuid tegelikkuses on aga edasijõudmise ja õpivõlgnevuste seire pigem tagasivaatav.

Koolis valitsev avatud õhkkond ja mitmesuguste andmete kogumine loovad hea aluse süsteemse ja õppija arengut toetava seiresüsteemi väljaarendamiseks. Dokumentide analüüs ja vestlused peegeldavad kooli juhtkonna püüdlust arendada kooli ja jälgida õpilaste arengut tõenduspõhiselt ja süsteemselts. Siiski puuduvad kokkulepped selle kohta, kuidas toimub õppija arengu seiramine ning milliseid indikaatoreid ja kelle poolt jälgitakse. Kooli arengukavas on küll sõnastatud eesmärk: "TÜG on kvaliteetset haridust ja valikuid võimaldav ning ettevõtlikku eluhoiakut toetav kool, kus koostöise õpetamise kaudu toetatakse ennastjuhtiva õpilase kujunemist", tulemusnäitajad, millega kool oma eesmärgi täitmist mõõdab.

Kool võiks kaaluda konkreetsete arengueesmärkide sidumist näiteks Harno rahuloluküsitluste mõõdikutega, nagu autonoomia, enesetõhususe, seotuse ja kooliga rahulolu näitajad. Mõõdikute kasutamine kooli arengueesmärkide hindamiseks on oluline, kuna see muudab eesmärgid konkreetsemaks, jälgitavamaks ja tulemuste hindamise objektiivsemaks ning loob aluse edasisteks parendustegevusteks.

Õppija arengu seiret peaksid toetama ka kvalitatiivsed andmekogumismeetodid, nagu arenguvestluste ja tunnivaatluste kokkuvõtted, õpetajate tööanalüüsid ning vestluste ja arutelude kokkuvõtted.

Õppija arengu seireks vajalike andmete hulk on suur. Oluline on siin määratleda, kuidas ja milliseid andmeid koguda, talletada, analüüsida ja nende põhjal juhtimisotsuseid teha, et iga õppija areng oleks toetatud. Seetõttu oleks koolis oluline kokku leppida: 1) milliseid näitajaid seiratakse järjepidevalt õppijate arengu ja selleks vajalike tingimuste hindamiseks; 2) kuidas on seires jagatud rollid ja kuidas toimub andmete kogumine ja talletamine viisil, et iga õppija arengut oleks võimalik jälgida ja toetada ja 3) millised on õppeaasta või perioodi fookusteemad ning milliseid näitajaid sel perioodil seiratakse tegevuste tulemuslikkuse hindamiseks ja edasiste otsuste tegemiseks.

Sellised kokkulepped aitaksid piiratud ressursse otstarbekalt kasutada, väljakutsete lahendamisel süsteemsemalt tegutseda ja nende tulemuslikkust hinnata.

Järeldused

Tugevused

- Kooli juhtkond mõistab vajadust jälgida õppetöö tulemusi ning õpilaste edasijõudmist. Andmete kogumiseks kasutatakse mitmekesiseid ja usaldusväärseid andmeallikaid. Harno rahuloluküsitluste tulemuste avalikustamine kodulehel näitab kooli pühendumust läbipaistvusele ja kogukonna kaasamisele, tugevdades sellega usaldust ja koostöövalmidust.

Arenguvõimalused ja soovitused

- Kooli arengukavas on küll sõnastatud eesmärk: "TÜG on kvaliteetset haridust ja valikuid võimaldav ning ettevõtlikku eluhoiakut toetav kool, kus koostöise õpetamise kaudu toetatakse ennastjuhtiva õpilase kujunemist", kuid pole välja toodud ühtegi tulemusnäitajat, millega kool oma eesmärgi täitmist mõõdab. Senised seire praktikad ei toeta parimal moel tervikliku ülevaate saamist õppijate arengust, õpiraskuste ennetamist ja varast sekkumist. Soovitame siduda arengukava eesmärgid konkreetsete mõõdikutega, näiteks Harno rahuloluküsitluste näitajatega nagu autonoomia, enesetõhusus, seotus ja kooliga rahulolu. Mõõdikute kasutamine muudab eesmärgid konkreetsemaks, jälgitavamaks ja tulemuste hindamise objektiivsemaks. Andmete analüüs on aluseks edasisteks parendustegevusteks. Oluline oleks ka määratleda näitajad, mida järjepidevalt seiratakse õppijate arengu hindamiseks, ning seiret toetavad tegevused (nt koostöövestlused, ümarlauad). Soovitame määratleda õppija arenguga seonduvad õppeaasta või teatud perioodi fookusteemad ning näitajad, mida sel perioodil seiratakse algatatud tegevuste tulemuslikkuse hindamiseks.

3.4 Kooli väärtused ja toimimise põhimõtted on kokku lepitud ja järgitud

Suunised

1. Õppijad, kooli töötajad, kooli hoolekogu ja vanemad ning kooli pidaja on kaasatud kooli väärtuste ja toimimise põhimõtete kokku leppimisse ja uuendamisse. Kooli väärtused ja toimimise põhimõtted loovad aluse õppija terviklikku arengut toetava õpikeskkonna loomisele.
2. Õppijad ja kooli töötajad on väärtused läbi mõtestanud ja järgivad neid kooli igapäevaelus. Kooli juhtkond on väärtuste kandmisel eestvedaja ja eeskuju nii koolis kui ka väljaspool kooli.
3. Koolis analüüsitakse ja hinnatakse süsteemselt väärtuste rakendamist õppimise ja õpetamise protsessis, õpetajate ja õppijate vahelistes suhetes, kooli töötajate koostöös, otsuste vastuvõtmisel, parendustegevuste kavandamisel.

Analüüs

Kooli eneseanalüüsis rõhutatakse, et kooli väärtused – tahe õppida ja areneda, hoolivus, koostöö ja harmoonia – on kogu kooli toimimise alus. Need väärtused lepidi kokku kooli loomisel 2011. aastal ja

on integreeritud kooli igapäevaellu, näiteks laulu ja seinamaalingute kaudu, mis aitab neid pidevalt meelde tuletada ja nähtavaks teha. Väärtused on lahti kirjutatud kooli arengukavas 2021–2025 ja õppekavas.

Kõik olulised huvigrupid, sealhulgas õpilased, kooli töötajad, hoolekogu, vanemad ja kooli pidaja, olid kaasatud väärtuste ja toimimise põhimõtete kokku leppimisse ja uuendamisse. Väärtuste arutelud, mis toimusid 2024. aasta alguses, näitavad, et õpilased ja kooli töötajad on väärtused läbi mõtestanud ja nende aktuaalsust hinnanud. Väärtuste mõistmine ja nende järgimine on pidev protsess, mis nõuab regulaarset ülevaatamist ja mõtestamist, eriti uute inimeste lisandumisel kooli. See protsess võimaldas kõigil huvigruppidel väljendada oma arvamust ja aidata kaasa väärtuste ajakohastamisele, mis on oluline kooli pideva arengu ja kohanemisvõime tagamiseks.

Kooli juhtkond tunnetab väärtuste olulisust ja on eeskujuks nende kandmisel. Nad korraldavad väärtuste arutelusid ja integreerivad need kooli tegevuste planeerimisse, koolipere tunnustamisse ja igapäevategevustesse. Juhtkond planeerib ja analüüsib oma tegevusi kooskõlas kooli väärtustega. Näiteks põhinevad kooli sisehindamine 2022/2023 ja üldtööplaan 2023/2024 kooli väärtustel. Üheks 2024/2025 õppeaasta fookusteemaks on tegevuste eesmärgistamine ja sidustamine väärtustega.

Iga koolipere liige on kutsutud olema eeskujuks ja rääkima kooli väärtustest. Kooli väärtustest lähtuv tunnustamissüsteem, sealhulgas Väikese Printsia preemia ja Vilistlaspreemia, õpilaste ja õpetajate tunnustamine kooli salliga, sotsiaalmeedias kasutatavad teemaviited #märkaomakolleegi ja #rändkarikas, aitavad motiveerida koolipere liikmeid ning rõhutada väärtuste olulisust. Need tegevused toetavad positiivset koolikultuuri ja kinnistavad väärtusi igapäevaelus. Samaselt sellele võiks kaaluda väärtusi peegeldavate teemaviidete kasutamist sotsiaalmeedias, nagu #õpitahe, #hoolivus, #koostöö ja #harmonia. Need aitaksid tõsta teadlikkust kooli väärtustest ja tuua esile nende rolli igapäevases koolielus. Samuti muudavad teemaviited postitused kergemini leitavaks ja jälgitavaks, aidates levitada positiivseid sõnumeid ja väärtusi laiemale publikule. Ka võiks kaaluda väärtuste rakendamise edulugude jagamist kooli sotsiaalmeedias ja uudiskirjades, et innustada ja motiveerida kogu kooliperet.

Väärtuste rakendamist püütakse analüüsida ja hinnata, hõlmates õppimise ja õpetamise protsessi, õpetajate ja õpilaste vahelisi suhteid, kooli töötajate koostööd, otsuste vastuvõtmist jaarendustegevuste kavandamist. Eneseanalüüsis tuuakse välja, et väärtuse "tahe õppida ja arenedada" mõistmine ja järgimine on olnud probleemiks, mistõttu otsustati muuta väärtuse sõnastust lühemaks ja konkreetsemaks – "õpitahe". Samuti rakendatakse sisulisi meetmeid, mis toetaksid selle väärtuse rakendumist õppetöös ja koolielus, näiteks tegevused enastjuhtiva õppija kujunemiseks ja õpivõlgnevuste vähendamiseks, millest on lähemalt juttu käesoleva aruande peatükkides 3.2. ja 3.6. See näitab kooli paindlikkust ja valmisolekut kohandada oma väärtusi vastavalt muutuvatele vajadustele ja arusaamadele.

Hindamismeeskonna hinnangul püüab koolipere kasutada koostöös sõnastatud väärtusi ühiste käitumispõhimõtete alusena. Samas on raskusi väärtuste, näiteks õpitahe rakendamisel, mis viitab sellele, et osapooled võivad nende sisu erinevalt mõista. Seetõttu on oluline jätkata tööd selle nimel, et kooli juhtkond, õpetajad ja õpilased mõistaksid ühtmoodi, kuidas väärtused avalduvad käitumises ning millised on väljakutsed nende järgimisel igapäevaelus. Võiks kaaluda, et igal õppeaastal

lepitakse kokku perioodi (nt kuu) fookusväärtus(ed), mille alusel planeeritakse vastavad tegevused ja kajastatakse need kooli üldtöö- ja kalenderplaanis.

Järeldused

Tugevused

- Kooli väärtused on kaasavalt määratletud ja teadlikult integreeritud igapäevategevustesse. Väärtusi esitatakse avalikus ruumis, kasutatakse dokumentatsioonis ja töö analüüsimisel ning seostatakse õppetöö ja õppetööväliste tegevustega. See loob tugeva aluse ühtselt mõistetud koolikultuuri loomiseks. Hindamismeeskond soovib jätkata väärtuste nähtavaks tegemist igapäevastes tegevustes (nt õppetöös, üldtööplaanis ja kalenderplaanis) ning kasutada erinevaid formaate (nt väärtuse kuu, sotsiaalmeedia sisuloome ja teemaviidete kasutamine). See aitab lahendada kooli ees seisvaid väljakutseid (nt enesejuhtimine, õpijõudlus) ja tagada, et kõik koolipere liikmed mõistaksid ja järgiksid ühtseid väärtusi, toetades kooli üldist arengut ja edukust.

3.5 Kooli juhtimine on koostöine, arengule suunatud ning kogukonnaga arvestav

Suunised

1. Kooli juhtkond on kujundanud avatud dialoogi kõikide osapooltega (töötajad, õppijad, vanemad, hoolekogu, kooli pidaja) ning on orienteeritud pidevale arengule.
2. Kooli juhtimine on kaasav, motiveerides lastevanemate ja teiste kogukonna liikmete panustamist ning toetades kooli meeskonnas üksteiselt õppimist ja eneseteostust. Õppijate ja õpetajate kaasamine otsustusprotsessidesse on süsteemne ja tähenduslik.
3. Kooli juhtkonna ja koolipidaja vahel toimub vastastikusel lugupidamisel põhinev avatud koostöö kooli arenguvajaduste määratlemisel ja arengueesmärkide seadmisel.
4. Kooli juhtkond on määratlenud ja eesmärgistanud ühistegevused ja koostöökohad kogukonna liikmete, teiste partnerite ja kooliväliste võrgustikega, sidudes need kooli arengukava eesmärkide ning kooli õppekava rakendamisega.

Analüüs

Arengule suunatud ja avatud suhtlusel põhinev kaasav juhtimine

Avatud ja aus suhtlus on usaldusliku koostöö aluseks ning vestlused erinevate sihtgruppidega kinnitavad, et Türi Ühisgümnaasiumis on see alus loodud. Rahuloluküsitluste läbiviimine kooli huvigruppide hulgas ja nende tulemuste avalikustamine kooli veebilehel näitab, et kooli juhtimine on avatud ja läbipaistev, väärtustades ausat suhtlust ja koostööd. See näitab ka pühendumust pidevale

arengule ja parendamisele, kuna kool otsib aktiivselt võimalusi kooli ja õpilaste kogemuse paremaks muutmiseks. Kogutud info põhjal võib väita, et koolis rakendatakse väärtustel põhinevat ja kaasavat juhtimist. Olulisi teemasid arutatakse õpilaste, kooli töötajate, kooli pidaja ja vanematega ning lähtuvalt teemast kaasatakse asjasse puutuvaid osapooli.

Koostöö õpilastega

Tuginedes kooli eneseanalüüsile ja vestlusele juhtkonnaga, võiks õpilaste kaasamine kooli arendustegevusse olla suurem. Viimase kahe aasta jooksul on kool hakanud rohkem küsima noortelt tagasisidet erinevate teemade, tegevuste ja ettevõtmiste kohta ning arutama nendega kooli arendus- ja probleemkohti, mis on andnud positiivseid tulemusi. Vestlustest õpilaste ja õpilasesinduse liikmetega selgus, et noored tajuvad, et nende arvamust küsitakse ja sellega ka arvestatakse. Näiteks said nad uue õppekava loomisel kaasa rääkida moodulite kokkupanemisel ja pakkuda uusi valikkursusi.

Regulaarsed kohtumised õpilasesinduse ja juhtkonna vahel, mis toimuvad iga kahe kuu tagant, loovad hea aluse järjepidevale ja struktureeritud koostööle. Käesoleval aastal kuulub kooli õpilasesindusse 19 liiget, moodustades ligi 20% õpilaskonnast. Kõigil õpilastel on võimalus õpilasesindusega liituda, mis tagab esindatuse kõigist klassidest ja toetab seda, et iga klassi hääl jõuaks õpilasesindusse. Õpilasesinduse tugisik on kooli arendusjuht, kuid õpilased saavad vajadusel pöörduda otse vajaliku inimese poole. Siiski töid õpilasesinduse liikmed välja, et nad sooviksid juhtkonnalt suuremat paindlikkust sündmuste planeerimisel, et neid saaks enam korraldada ka koolipäeva sees.

Koostöö õpetajatega

Vestlused õpetajatega näitasid, et nad hindavad praegust koostööd koolis väga positiivseks ja toetavaks. Õpetajad tunnevad, et neil on võimalus koolijuhi juurde minna, avatult rääkida ja abi küsida. Samuti tunnevad nad, et saavad aktiivselt osaleda kooli arendustegevustes ning nende arvamusi ja ettepanekuid võetakse arvesse. Harno rahuloluküsitluses vastas 80% õpetajatest väitele "Saan koolis tehtavate otsuste langetamisel kaasa rääkida" hinnanguga „pigem olen nõus” või „olen täiesti nõus”. Õpetajad peavad oma kaasatust kooli tegevustes proportsionaalseks.

Regulaarne digitaalne infovahetus erinevates kanalites, nõukojad ja infominutid aitavad kaasa avatud suhtlusele ja läbipaistvusele. Need on eesmärgistatud ja tõhusalt läbi viidud. Vestlustes õpetajatega kinnitati, et kooli juhtkond hoiab kooli kogukonda ühises inforuumis, olles otsuste tegemisel avatud ja kaasates nii õpetajaid, õpilasi kui ka vajadusel lapsevanemaid otsustusprotsessidesse. Harno rahuloluküsitluse vastustest selgub, et kooli info liikumisega ollakse pigem rahul ning õpetajad tunnevad end kaasatuna. Väitele "Olen rahul tööks vajaliku info liikumisega koolis" vastas 80% õpetajatest, et nad pigem nõustuvad või täiesti nõustuvad.

Eneseanalüüsis toodi välja, et juhtkonna koosolekute protokollimine ja vajaliku info edastamine vajalikele osapooltele väärrib veel tõhustamist. See näitab juhtkonna pühendumust parandada kommunikatsiooni ja tagada, et kõik osapooled oleksid informeeritud ja kaasatud.

Koostöö lapsevanematega

Kooli eneseanalüüsi ja arengukava järgi peab kool väga oluliseks hoolekogu ja lapsevanemate aktiivset kaasamist kooliellu. Seda püüdlust ilmestavad mitmed positiivsed näited. Sisehindamise aruandes märgiti, et eelmisel õppeaastal viis kooli juhtkond esmakordselt läbi tagasisideküsitluse hoolekogu liikmete seas, et saada ettepanekuid koostöö parendamiseks. Hindamisvestlustel osalenud vanemad hindasid kooli ja perede koostööd positiivselt, rõhutades lihtsat ja avatud suhtlust õpetajatega. Positiivse näitena toodi välja ka kooli väärtuste teemaline ühine arutelu, mis suurendas kaasatuse ja seotuse tunnet kooliga ning tugevdas usaldust kooli ja vanemate vahel. Oluliseks peeti ka hoolekogu kohtumist õpilasesindusega.

Infovahetuse osas kasutab kool peamiselt Stuudiumit ja Facebooki, ning nii vestlustel osalenud lapsevanemad kui ka lapsevanemate küsitluste tagasiside viitavad rahulolule info liikumise osas. Samas oli märgata, et rahulolu info liikumisega väheneb kõrgemate klasside lapsevanemate seas.

Samas selgub eneseanalüüsist, et lapsevanemad soovivad olla rohkem kaasatud. Kuigi kool on püüdnud vanemaid kaasata ja otsib tõhusaid lahendusi koostööks, on need olnud keerulised leida. Tõhusamale koostööle vanematega võib kaasa aidata konkreetsete parendusvaldkondade määratlemine juhtkonna poolt, mis annaks selgema raamistiku koostöövõimaluste leidmiseks.

Viimase kahe õppeaasta lastevanemate rahuloluküsitluse tulemuste põhjal selgub, et vanemate vajadused on erinevad. 10. klassi vanemad soovivad rohkem individuaalset tagasisidet ja praktilisi koostöövõimalusi, nagu tundide läbiviimine lapsevanema töökohaga seotud teemal ja vabamad vestlusringid. 11. ja 12. klassi vanemad soovivad vahetut suhtlust, regulaarseid koosolekuid ning laiemat koostöövõimaluste valikut, nagu koolitused, ühistegevused ja koosviibimised. Oluline on kaasamisel arvestada erinevate sihtgruppide vajadustega. Näiteks võiks korraldada avatud uste päevi, kus vanemad saavad tutvuda kooli igapäevaeluga, osaleda tundides ja näha, kuidas kool toimib. See aitab luua tihedamat sidet kooli ja kodu vahel.

Vestlusel osalenud vanemad tõid murekohana välja lapsevanemate madala osaluse kooli üritustel, sealhulgas üld- ja klassikoosolekutel. Näiteks osales väärtuste teemalisel arutelul lisaks hoolekogu liikmetele veel vaid üks lapsevanem. Võimalike takistustena toodi välja piiratud ajaressursid ja vahemaad kodu ja kooli vahel. Näiteks kui pere kodu asub koolist 30 km kaugusel, on õhtul pärast tööd keeruline kooli üritustel osaleda. See viitab vajadusele leida paindlikumaid viise vanemate kaasamiseks, näiteks virtuaalsed (salvestatud) koosolekud. Samuti võiks kaaluda vanematele suunatud teavitustegevusi, nagu uudiskirjad, et hoida neid kursis koolieluga ja selgitada, miks vanemate kaasamine on oluline ja kuidas see aitab kaasa õpilaste edule.

Vestlustel tõid vanemad välja, et kooli arendustegevuste fookuses võiks olla ka kooli turundus ja mainekujundus. Kool võiks kaaluda meetodeid, kuidas tõhusamalt tutvustada oma tugevusi, mis võiks aidata leevendada kooli sulgemisega seotud hirme. Lisaks peeti oluliseks koolihoone järjepidevat renoveerimist ja liiga madala siseruumi temperatuuri probleemi lahendamist, mis kerkis esile ka õpilaste ja õpilasesinduse vestlustes.

Koostöö kooli pidajaga

Kooli eneseanalüüsi järgi on kooli pidaja (edaspidi *pidaja*) suhtumine arendamisse toetav, arutelud on avatud ja kooli juhtimisse ei sekkuta. Vestlustes kooli juhtkonnaga ilmnes siiski, et nad vajavad

vallajuhtide suuremat tuge ja kaasamõtet. Kuigi koostöö on üldiselt hea, on kontakt hajus ja puuduvad ühised eesmärgid ning kokkulepped kooli tuleviku suhtes, arvestades kogukonna vajadusi.

Abivallavanem tõi välja, et suhted kooliga on head ja koolijuht saab piisavat tuge. Siiski tunnistas ta, et kohtumisi pole regulaarselt toimunud. Kool jätkab vastavalt valla arengukavale ja on oluline osa Türi valla haridussüsteemist. Vallajuhid teevad koostööd haridus- ja teadusministeeriumiga, et tagada kooli jätkusuutlikkus ja arendada haridust vallas. On mõistetav, et riiklikud arutelud väikeste gümnaasiumide sulgemise vajaduse üle tekitavad kogukonnas ebakindlust.

Pidaja ootab, et kooli juhtkond selgelt formuleeriks oma ootusi. Kuigi pidaja on teadlik kooli vajadustest ja pühendunud nende lahendamisele, piiravad rahalised vahendid probleeme korrigeerimisest. 2025. aastaks on eraldatud 100 000 eurot investeringuteks gümnaasiumisse, mille kasutamine lepitakse kokku koostöös kooliga. Pidaja soovib kaasata kooli juhtkonda investeringute planeerimisse ja prioriteetide seadmisel, mis näitab koostöövalmidust. Näitena avaldas ta valmisolekut vajadusel ja sobiva kandidaadi leidumisel psühholoogi ametikoha loomiseks ja rahastamiseks.

Keeruline majanduslik ja regionaalne olukord on kooli juhtkonnale esitanud suure väljakutse õppija arengu toetamiseks vajaliku keskkonna tagamisel. See on eneseanalüüsi põhjal toonud kaasa kooli juhtide tajutud ülekoormuse ja mõjutanud motivatsiooni. Kuna vestlustel väljendasid nii juhtkonna kui pidaja esindajad valmisolekut avatud koostööks, on oluline värskendada koostööga seotud ootusi ja kokkuleppeid ning planeerida regulaarsed arutelud kooli arendamiseks.

Eesmärgistatud arendustegevus ja koostöö kogukonna ja partneritega

Kooli arengukavas 2021–2025 peetakse koostööd huvigruppidega väga oluliseks. Partnerite kaasamine võimaldab pakkuda õpilastele valikuvõimalusi ja arendada ettevõtlikku eluhoiakut. Sisehindamise aruannetes on selgelt määratletud huvigruppideks lapsevanemad, vilistlased, kogukonna liikmed, kohalikud ettevõtjad, teised haridusasutused ja koostööpartnerid. Nendega tehtav koostöö on põhjalikult kirjeldatud ja analüüsitud. Õppekavas on sätestatud, et gümnaasiumina on kool loonud erinevaid koostöövõimalusi piirkonna lastele ja täiskasvanutele, sealhulgas Järvamaa Haigla, Türi Lasteaia, Kaitseliidu, Loomemaja, Türi Kultuurikeskuse, valla põhikoolide, Türi raamatukogu ning kohalike ettevõtjatega. Ka valikkursuste loomisel kaasatakse kohalikke ettevõtjaid ja asutusi.

Kool on suutnud leida täiendavaid rahastusvõimalusi. Sisehindamise aruandes 2022/2023 on märgitud, et kool on saanud lisaressursse KIKilt, Kultuurkapitalilt, Eesti Rahvakultuuri Keskuselt, Kaitseressursside ametilt ja Türi vallalt. Huvitegevuse vahendite toetusel jätkus ujumisõpe ja soetati vahendeid tervisliku sportimise valikaine läbiviimiseks. Lisaks on eneseanalüüsis välja toodud Erasmus+ projekti käivitamine ja Leader grupi toetus. See kõik näitab kooli juhtkonna püüdlusi teha koostööd erinevate partneritega ning leida täiendavaid ressursse arengukava eesmärkide ja kooli õppekava rakendamiseks. Kooli juhtkond väärrib tunnustust oma pühendumuse eest arendustegevuste jätkusuutlikkusele keerulistes majanduslikes tingimustes.

Eneseanalüüsis on märgitud, et kool seab igal õppeaastal fookusteemad üldtööplaani, mille järgi planeeritakse tegevusi. Kõik tegevused, eesmärgid ja fookused on seotud kooli arengukavaga ja tulenevad sisehindamise tööühmadest, sisehindamise aruandest, erinevatest tagasisidest ja

töötajate eneseanalüüsides. Hindamismeeskond tutvus täiendavalt kooli kahe viimase õppeaasta üldtööplaaniga, et saada ülevaade õppeaasta eesmärkidest, prioriteetidest ja tegevustest. Üldtööplaani erinevad omavahel vormiliselt ega vasta täielikult Haridus- ja teadusministri määruses "Kooli õppe- ja kasvatusalastes kohustuslikes dokumentides esitatavad andmed ning dokumentide täitmise ja pidamise kord" sätestatud nõuetele. Määruse kohaselt tuleb üldtööplaani vormistada alapunktideni vastavalt tegevusvaldkondadele, määratledes ülesanded, tegevused, vastutajad ja tähtsused. Üldtööplaani täiendab kalenderplaani, mis täpsustab üldtööplaani tegevuste toimumise aega kuupäeva täpsusega.

Eneseanalüüs on viidatud, et õppeaasta fookuste kokkuleppimine, sõnastamine ja visualiseerimine on väljakutseks, mis võib viidata vajadusele selgemalt määratleda oodatavaid eesmärke, sellele vastavaid tegevusi ja teostajaid. Dokumentide vormistamine vastavalt määrusele võimaldab luua suurema selguse kokkulepetes kõigi osapoolte jaoks ning toetada eesmärkide saavutamist koostöös koolisest ja -välisest partneritega.

Eesmärkide sõnastamiseks võib kasutada SMART-mudelit, mis tagab, et eesmärgid on spetsiifilised, mõõdetavad, saavutatavad, ajakohased ja ajaliselt määratletud. See aitab luua kõigile osapooltele selgeid ja jälgitavaid eesmärke. Samuti on soovitatav fookuste määratlemisele ning eesmärkide seadmisel pidada silmas piiratud ressursse. Mida vähem teemasid on korraga fookuses, mida sihitum on tegevus ning mida mõõdetavamad on eesmärgid, seda suurem on võimalus nende saavutamiseks ja kergem tulemusi hinnata.

Määratletud fookuste ja eesmärkide visualiseerimiseks saab kasutada visuaalseid tööriistu ja platvorme, nagu mõistekaardid, MindMeister, Padlet, kanban tahvlid, visuaalse mõtlemise ja visuaalsete praktikate kasutamine (koolitus, sh e-koolitus Kati Oravalt ja Creativity Catcher <https://creativitycatcher.com/>). Need tööriistad aitavad eesmärke ja tegevusi selgelt visualiseerida ning jälgida nende edenemist.

Järeldused

Tugevused:

- Hindamiskülastusel läbiviidud vestlused ning osapoolte tagasiside näitavad, et kooli juhtkonda iseloomustab avatud, läbipaistev, kaasav ja koostööne juhtimisstiil. Osapooled tunnetavad, et nende arvamused on oodatud. See tuleneb regulaarsetest ja eriotstarbelistest formaatidest, mis on loodud sihtgruppide kaasamiseks ja koostöö soodustamiseks (nt nõukogud, kohtumised õpilasesindusega, üld- ja klassikoosolekud, tagasisideküsitlused, väärtuste töötoad, kohtumised hoolekogu ja õpilasesindusega). Need formaadid tagavad, et kõigil sihtgruppidel on võimalus oma seisukohtade väljendamiseks.
- Mitmekesine partnerite võrgustik ilmestab kooli juhtkonna püüdlusi kaasata kooli tegevustesse laiemat kogukonda ja leida täiendavaid ressursse, sealhulgas rahalisi, arengukava eesmärkide ning kooli õppekava rakendamiseks. Kooli juhtkond väärib tunnustust oma pühendumuse eest kooli arendustegevuste jätkusuutlikkusele keerulistes tingimustes.

Arenguvõimalused ja soovitused

- Kuigi tagasisideküsitlused ja vestlustel osalenud vanemad väljendavad soovi olla kaasatud kooliellu, on nende osalemine siiski vähene. Tagasiside tulemused näitavad, et vanemate osalemine varieerub sõltuvalt lapse vanusest ja teemadest, mis neid kõnetavad. Samuti raskendavad osalemist logistilised põhjused ja ajaressursi piiratus. Kuna vanemad on lapse olulised toetajad õpingute ajal, on paindlike ja tähenduslike koostöövõimaluste arendamine vajalik. Soovitame tuvastada olulised teemad ja valdkonnad nii vanematele kui ka koolile, et luua selge raamistik koostöövõimaluste leidmiseks. Selgelt määratletud teemad ja valdkonnad aitavad fokuseerida koostööpingutusi ja tagada, et vanemate osalemine on eesmärgistatud ja tõhus. Samuti soovitame rakendada paindlikke koostöövorme, näiteks virtuaalsed ja/või salvestatud koosolekud ja arutelud ning uudseid formaate ja teavitustegevusi, nagu avatud uste päevad ja uudiskirjad. Need meetodid võimaldavad vanematel osaleda koolielus vastavalt nende ajagraafikule ja võimalustele. See lähenemine aitab luua tihedamat sidet vanemate ja kooli vahel, toetades õpilaste edukust ja kooli kogukonna tugevust.
- Nii kooli juhtkonna liikmed kui ka pidaja esindaja väljendasid vestlustel omavahelist toetavat ja avatut suhtlust. Siiski ilmnes, et juhtkond tunneb vajadust suurema toetuse ja kaasamõtleamise järele vallajuhtide poolt. Kuigi koostöö on üldiselt hea, on omavaheline kontakt hajus ning juhtkonna hinnangul puuduvad ühised eesmärgid ja kokkulepped kooli tuleviku suhtes, sealhulgas kogukonna vajadusi arvestades. Valla esindaja sõnul ollakse kursis kooli vajadustega, kuid valla ootuseks on, et juhtkond formuleeriks oma ootusi selgemalt. Tõhusama koostöö ja kooli jätkusuutliku arengu nimel vajavad omavahelise koostööga seotud visioon, ootused ja kokkulepped ümbermõtestamist. Soovitame täpsustada ja ajakohastada omavahelise koostööga seotud ootusi ja kokkuleppeid ning planeerida kooli arendamiseks regulaarseid kohtumisi ja arutelusid. Samuti töötada välja ühised eesmärgid ja visioon ning määratleda, kui pikaks perioodiks uus arengukava koostada, et see vastaks nii kooli kui ka valla vajadustele.

3.6 Koolis on tagatud õppijate, õpetajate ja teiste kooli töötajate vaimne, sotsiaalne ning füüsiline heaolu

1. Koolis toetatakse süsteemselt õpetajate, õppijate ja teiste kooli töötajate vaimset tervist. Õppijate ja kooli töötajate sotsiaal-emotsionaalsete oskuste arendamine on osa igapäevasest õppimise ja õpetamise protsessist. Toetamise rakendumist seiratakse, vajadusel on seire tulemusel sisse viidud organisatsioonis tõendus põhised muutused.
2. Koolis on loodud koolikultuur, kus omavaheline eri tasandite suhtlus (juhtkond, õpetajad, õppija, tugipersonal) on austav, avatud ja üksteist arvestav. Tagatud on psühholoogiline turvalisus ja võrdne kohtlemine ning välistatud on näiteks kiusamine, tõrjumine, ahistamine või liigne domineerimine. Eksimist ja sellest õppimist peetakse loomulikuks nii isiku tasandil kui ka organisatsiooni arengu loomuliku osana.
3. Koolis on kujundatud õhkkond, kus austatakse erinevusi, julgustatakse koostööd ning kus õpilased tunnevad end aktsepteerituna ja toetatuna. Koolis tegeletakse igakülgse ja tõhusa kiusuennetusega, kus võimalikeks osapoolteks loetakse nii õpilasi, õpetajaid kui teisi kooli töötajaid.
4. Koolis tegeletakse sihipäraselt ja läbimõeldult lastevanemate ja kooli töötajate omavaheliste koostöiste suhete hoidmise ja arendamisega.
5. Koolis toetatakse ja seiratakse kõigi õppijate ja kooli töötajate füüsilist heaolu ja arengut, kujundades turvalise ja liikumisharjumusi soodustava keskkonna, luues võimalused tasakaalustatud ja tervislikuks toitumiseks ning töö-(sh õppe-) ja puhkeaja tasakaalustamiseks.

Analüüs

Kooli eneseanalüüs rõhutab kogu koolipere vaimse, sotsiaalse ja füüsilise heaolu olulisust. Selle tagamiseks ollakse üksteise suhtes hoolivad ja ausad ning vaimse heaolu säilitamiseks on loodud ühine inforuum vastavalt vajadusele. Kooliküllastusel läbi viidud vestlused erinevate sihtrühmadega kinnitasid samuti neid põhimõtteid.

Õpetajate heaolu

Vestlustel osalenud õpetajad kinnitasid, et neil on võimalus väljendada oma eriarvamusi juhtkonnaga suheldes ning juhtkond aktsepteerib nende seisukohti. Lisaks toetab positiivset õhkkonda õpetajate omavaheline sõbralik ja toetav suhtlus. Avatud ja toetavat koolikultuuri kinnitavad ka Harno õpetajate rahuloluküsitluse tagasiside tulemused, kus väitel “kolleegid aitavad mind, kui seda vajan; ma saan kolleegidega hästi läbi” on kõrge keskmine hinnang 4,6 ning väitel “ma saan õpilastega hästi läbi; õpilased suhtuvad minusse lugupidavalt” on kõrge keskmine hinnang 4,5.

Harno õpetajate rahuloluküsitluse tulemuste kohaselt on aga väidete “vahetu juht arendab töötajate seas meeskonnavaimu ja -hoiakuid” ning “vahetu juht edendab töötajate vahelist koostööd” keskmine hinnang langenud 4,9-lt 2021. aastal 4,1-le möödunud õppeaastal. Kuigi koolis on kujundatud hea suhtluskeskkond, kus julgustatakse õpetajate omavahelist koostööd, toob ka kooli eneseanalüüs siiski välja, et õpetajate koostöö ja vastastikune toetamine õppeainete õpetamisel ei toimi tõhusalt.

Koolis kasutatakse õpetajate eneseanalüüsi ja juhtkonnaga koostöövestluste kombineeritud süsteemi, mille eesmärk on toetada õpetajate tööalaste eesmärkide püstitamist ja arenguvajaduste kaardistamist. Sisehindamise aruande analüüsis (22/23 õa) on välja toodud, et koostöövestlused juhtkonnaga võimaldavad arutada tööalaseid rõõme ja takistusi, kolleegidega tehtavat koostööd, õpilaste ja juhtkonna tagasisidet õpetajatele ning koolituste ja kooli arengusse panustamise vajadusi. Harno rahuloluküsitluse tulemuste järgi nõustusid 60% õpetajatest täielikult või suurel määral, et arenguvestlused on kasulikud.

Õpetajad töid välja, et nii eneseanalüüs kui ka vestlused juhtkonnaga toetavad refleksiooni ja eesmärgistamist. Siiski märgiti, et vestluste käigus ei pruugi õpetajad olla valmis oma muresid täielikult avama. Seetõttu võiks kaaluda lisaks juhtkonnale teiste spetsialistide kaasamist õpetajate heaolu ja tööalase eneserefleksiooni toetamiseks. Vestlused juhtkonna liikmete ja õpilasnõustajaga töid esile, et eneseanalüüside koostamisel ja professionaalse arengu kavandamisel võiks õpetajatele tuge pakkuda ka õpinõustaja. Teatud juhtudel võib olla vajalik neutraalse koolivälise partneri, näiteks psühholoogi, superviisori või coachi kaasamine.

Hindamisvestluste põhjal võib järeldada, et eneseanalüüside ja koostöövestluste süsteem keskendub peamiselt õpetaja professionaalse arengu toetamisele. Oluline on kaaluda, kas eneseanalüüsis käsitletakse piisavalt vaimse tervise ja heaolu teemasid, näiteks suhteid töö, töökoormust, läbipõlemise riski ja muid motivatsiooni mõjutavaid tegureid. Seda eriti seetõttu, et kooli eneseanalüüsis on õpetajate koormuse ja mitmes koolis töötamise teemat käsitletud kui olulist murekohta.

Õpilaste heaolu

Harno rahuloluküsitluse väitele "õpetajaid huvitab see, kuidas mul koolis läheb" vastas 40% õpilastest, et nad pigem nõustuvad, kuid 25% vastanutest ei nõustunud või pigem ei nõustunud. Väitele "Koolis on täiskasvanuid, kelle poole saan murega pöörduda (nt kooliõde, õpetaja, psühholoog)" vastas olen täiesti nõus/pigem olen nõus 59%, mis on Eesti keskmisest mõnevõrra madalam (Eesti keskmine 70%). Vestlused õpilaste, õpilasesinduse liikmetega ja lapsevanematega kinnitasid, et õpilased on koolipoolse toetusega rahul. Samas selgus, et õpilased tunnevad vastutust oma õppimise eest ise kanda ja püüavad koolisiseste probleemide korral ise või sõprade abiga toime tulla. See vastuolu hinnangutes ja suur õpivõlgnevuste arv võivad viitavad sellele, et õpilased ei pöördu õigel ajal õpetajate poole, mis omakorda mõjutab nende akadeemilist edukust ja heaolu.

Vestlused õpilaste, õpilasesinduse liikmete ja lapsevanematega kinnitasid, et õpilased tunnevad end aktsepteerituna ja toetatuna ning kooli väiksus tagab, et mure korral teatakse ja julgetakse pöörduda kooli personali poole. Õpilasesinduse liikmed kinnitasid valdavalt avatud suhtlust õpetajate ja juhtkonnaga, leides, et pole keeruline pöörduda juhtkonna poole oma mõtete ja ideede jagamiseks. Ka vestlused õpilasesinduse liikmete ja õpilastega kinnitasid kaasatust erinevatel tasanditel ja otsustusprotsessides, mida on ka täpsemalt avatud eelnevates peatükkides.

Sotsiaal-emotsionaalsete oskuste arendamiseks on kool rakendanud erinevaid meetmeid. Näiteks on õppekavas 10. klassi kohustuslik kursus "Sissejuhatus õppekavasse", mida on käsitletud peatükis 3.2. Käesoleva, 2024/25 õppeaasta uuendusena integreeritakse sellesse kursusesse ja teistesse (nt psühholoogia ja karjääriõpetuse) kursustesse eneseanalüüsi koostamine oma õpingute

mõtestamiseks ja arengu toetamiseks. Eneseregulatsiooni oskuste arengu tõhusamaks toetamiseks aineõppe raames viis kooli õpinõustaja sel sügisel läbi vastava koolituse õpetajatele.

Lisaks kohustuslikule sissejuhatavale kursusele peegeldub kooli pühendumus õppija heaolu toetamisele õppekava moodulipõhises ülesehituses, pakkudes õppijatele valikuvõimalusi kujundada on õpiteed, mis omakorda aitab tõsta õpimotivatsiooni. Erinevad valikkursused käsitlevad teemasid, mis aitavad õpilastel paremini toime tulla igapäevaeluga ja teha teadlikke valikuid. Näiteks pakutakse kursusi psühholoogiast, teadlikust sportimisest, tervishoiust, karjääriõpetusest ja ettevalmistusest iseseisvaks eluks. Lisaks toetab kooli süsteemne karjääritöö õppijate heaolu, aidates neil avastada oma tugevusi ja seada eesmärged tuleviku karjäärivalikul.

Klassijuhataja rolli selge määratlemine, regulaarsed klassijuhataja tunnid ning koostöövestlused õpilaste ja lapsevanematega on olulised ka vaimse heaolu toetamise kontekstis. Nende aspektidega seotud probleeme on lähemalt analüüsitud peatükis 3.2. Nii nagu õpiraskuste puhul, võivad ka õpilaste vaimse heaolu probleemid jääda märkamata, kuivõrd puudub ühine arusaam, kelle roll on jälgida ja vajadusel õpilast toetada. Õpilased töid vestluses välja, et vestlused klassijuhatajaga tugevdaksid usaldust ja võimaldaksid märgata ning suunata õpilasi kohtades, kus nad ise ei oska või ei märka vajadust. Uue lähenemisena on 10. klasside puhul klassijuhataja roll määratletud kui teejuhi oma. Kahte klassi käsitletakse ühtse lennuna, mis toetab klasside vahelist suhtlust ja koostööd. Hindamismeeskond soovib selle lähenemise tulemuslikkust analüüsida ja kasutada analüüsi tulemusi arendustegevusteks õppija heaolu ja arengu toetamisel.

Koolis on loodud õpinõustaja ametikoht, kelle üheks ülesandeks on eest vedada kursust "Sissejuhatus õppekavasse". Käesoleval õppeaastal on ametikohal uus inimene, kes on alustanud selge visiooni ja süsteemse lähenemisega, mida kinnitavad vestlused erinevate sihtgruppidega. Tuginedes vestlustele näevad õpilased õpinõustajat eelkõige abistajana, kes aitab planeerida õppetööd õpivõlgnevuste korral. Vestlused juhtkonna ja õpinõustajaga kinnitasid aga, et õpinõustaja rolli soovitakse näha pigem õpivõlgnevusi ennetavana ja õppijate terviklikku arengut toetavana kui lihtsalt abistajana õpivõlgnevuste likvideerimisel. Kuna ametikohal on uus inimene, ei ole õpilastel veel tekkinud täielikku usaldust, et oma muredega õpinõustaja poole pöörduda. Õpinõustaja on sellest teadlik ja on aktiivselt tegutsenud nii õpilaste kui ka õpetajate usalduse võitmise suunas, osaledes näiteks tunnivälistel üritustel, et luua isiklikku kontakti.

Kool on oma eneseanalüüsis kui ka sisehindamise dokumentides toonud välja, et töötajaid kui ka õpilasi tunnustatakse ühistel kogunemistel, näiteks jõulude ajal ja õppeaasta lõpus. Kool esitab oma inimesi erinevatele tunnustuskonkurssidele ja märkab nende saavutusi erinevates valdkondades. Need erinevad tegevused loovad positiivse õhkkonna, kus koolipere panus on väärtustatud. Kool rõhutab oma dokumentides (sisehindamine, arengukava ja eneseanalüüs), et kool soodustab ja toetab õpilaste osalemist võistlustel ja olümpiaadidel, mis annab õpilastele võimaluse panna oma teadmised proovile ning arendada sotsiaal-emotsionaalseid oskusi väljaspool klassiruumi. Seda kinnitavad ka kooli sisukas Facebooki leht ja kooli koduleht, kus regulaarselt kajastatakse nii õpilaste kui ka kogu koolipere saavutusi ja tunnustusi ning õpetajate ja õpilaste muid kooliväliseid tegevusi. Täpsemalt on antud teemat avatud eelnevates peatükkides.

Kool toetab õpilaste üldpädevuste kujundamist läbi traditsiooniliste ühisürituste, mis on õppekava lahutamatu osa. Nii kooli Facebooki sisukas lehekülj kui ka vestlused erinevate sihtgruppidega

kinnitasid, et õpilastel on palju võimalusi osaleda erinevates mitteformaalsetes õppevormides ja tegevustes. Need tegevused tugevdavad nii õpilaste kui ka õpilaste ja õpetajate omavahelist sotsiaalset sidusust ja kogukonnatunnet ning panustavad õppijate sotsiaal-emotsionaalsete oskuste arendamisse.

Sotsiaal-emotsionaalsete oskuste arendamisel on oluline kasutada tundides piisavalt erinevaid rühmatöö meetodeid, kus õpilased saavad omavahel teemasid arutada, kuulata erinevaid vaatenurki ja arendada oma suhtlemis- ja koostööoskusi. Harno rahuloluküsitluse põhjal nähtub, et Türi Ühisgümnaasiumis kasutatakse rühmatööd ja grupiarutelusid pigem vähe. Väidetele, nagu „panen erineva tasemega õpilasi koos ülesandeid lahendama“, „rühmatööd ja grupiarutelud on minu tundide tavapärase osa“ ning „suunan õpilasi ise teemakohast lisamaterjali otsima“, anti keskmine hinnang 3,8 ning näitaja on olnud langustrendis. Kooliküllastusel ilmnnes, et mõnedes tundides rakendatakse rühmatöid ja soodustatakse aktiivset arutelu, andes õpilastele võimalusi arendada oma koostöö-, suhtlus- ja esinemisoskusi. Kuna Harno rahuloluküsitluses on koos kolm eri aspekti, vajaks see kindlasti täpsemat analüüsi, et teha lõplikke järeldusi. Siiski võiks kool pakkuda õpetajatele täiendavat tuge ja koolitusi erinevate aktiivõppe meetodite kasutamiseks, et muuta need meetodid kooli õppetöös tavapärasemaks ja toetada õpilaste aktiivset osalemist.

Vaimse tervise toetamise seire

Kooli dokumentidest (sisehindamisaruanded, eneseanalüüs, õppekava, arengukava) ei ilmne, et vaimse tervise toetamine oleks süstemaatiline ning seiratud. Üldtööplaanis ja kalenderplaanis puuduvad vastavad tegevused. Kuigi kool rakendab mitmesuguseid meetmeid vaimse heaolu toetamiseks (vt selle peatüki eelnevaid lõike), ei moodusta need meetmed läbimõeldud tervikut. Antud meetmed ei võimalda saada terviklikku pilti õpetajate ja õpilaste vaimsest heaolust.

Nii õpilaste kui ka õpetajate vaimse tervise kohta saab kool infot Harno rahuloluküsitlustest ja eneseanalüüsides. Kuigi kool avaldab iga-aastase Harno rahuloluküsitluse tulemused oma kodulehel ja on neid osades aspektides ka sisehindamise aruandes analüüsinud, pole selge, kuidas neid tulemusi vaimse tervise teemade käsitlemisel arvestatakse ja kas selle põhjal kavandatakse parendustegevusi. Kooliküllastuse ajal mainisid õpilased, et neil on võimalus vaimse tervise teemadel pöörduda klassijuhataja või õpinõustaja poole, kuid seda ei peeta tavapäraseks. Õpilased eelistavad pigem pöörduda sõprade poole, mis võib viidata sellele, et kool ei tundu neile koht, kust vaimse tervise murede korral abi saada.

Seetõttu on oluline läbi mõelda, millised andmed on koolil kättesaadavad õpetajate ja õpilaste heaolu kohta ning kuidas tõhustada vaimse tervise seiret tervikus. Täiendava info saamiseks õpilaste ja õpetajate vaimse heaolu kohta võiks kaaluda vaimse tervisega seotud aspektide lisamist eneseanalüüsidesse ning õpilaste arenguestlustesse. Vajadusel võiks kaaluda individuaalsete õppekavade (IÕK) koostamist õpilastele ka vaimse tervise probleemide korral.

On oluline, et vaimse tervise teema oleks kajastatud kooli dokumentides ning, et vastavad tegevused vaimse tervise toetamiseks oleksid kavandatud ja integreeritud kooli tööplaanis. Vaimse tervise temaatika integreerimiseks on mitmeid võimalusi: osavõtt oktoobris toimuvast [vaimse tervise kuust](#) ja südamenädala tegevustest (TAI) ning koostöö erinevate organisatsioonidega õpilaste ja õpetajate teadlikkuse tõstmiseks (nt [peaasi.ee](#), TORE <https://tore.ee/mis-on-t-o-r-e/>). See aitab kooliperele

selgelt kommunikeerida, et vaimse heaolu toetamine on kooli prioriteet ja kindlalt juhitud tegevussuund.

Vaimse tervise toetamiseks kogutud tagasisidet on oluline regulaarselt analüüsida, et hinnata praeguste meetmete tõhusust ja vajadust nende täiustamiseks. Seire tulemuste põhjal saaks vajadusel teha suunatud parendustegevusi ning hinnata nende mõju kooli töötajate ja õpilaste vaimsele tervisele ja heaolule.

Psühholoogilise turvalisuse tagamine, kiusamise seiretulemused

Harno rahuloluküsitluse tulemused pakuvad koolile mõningast ülevaadet õpetajate ja õpilaste võrdse kohtlemise, turvalisuse ning kiusamise teemadel. Harno rahuloluküsitluse tulemuste põhjal ei ilmnenud eelmisel õppeaastal vaadeldaval perioodil õpetajate seas ühtegi kiusamisjuhtumit. Väitele "Meie koolis koheldakse kõiki õpetajaid võrdselt" vastas 93% õpetajatest, et nad pigem või täiesti nõustuvad, mis on oluliselt kõrgem kui Eesti keskmine 64%. Samuti hindasid õpetajad võimalust töötada vastavalt oma parimatele arusaamadele, andes väitele "Tööl saan olla mina ise" kõrge keskmise hinde 4,7 (Eesti keskmine 4,4). Need tulemused viitavad tugevale usaldusele ja avatud keskkonnale, kus õpetajatel on vabadus ja autonoomia oma tööviiside valikul.

Harno rahuloluküsitlusest ilmneb, et õpilaste tajutud hinnangud analoogsetele väidetele on aga madalamad kui õpetajate seas. Väitele „Õpetajad hoolivad minust“ andsid õpilased keskmise hinnangu 3,7. Samas ainult 18% õpilastest tundsid, et julgevad oma arvamust vabalt õpetajatele avaldada, isegi kui see võib õpetajatele mitte meeldida. See viitab vajadusele tugevdada avatud suhtluskultuuri õpetajate ja õpilaste vahel, et õpilased tunneksid end turvaliselt oma seisukohti väljendades ning mõistaksid, et eksimine ja sellest õppimine on loomulikud protsessid.

Õpilaste hinnangud suhetele õpetajatega ja klassikaaslaste hoolivusele on keskmiselt vastavalt 3,7 ja 3,8, mis viitab teatud usaldusele ja toetusele, kuid osutab ka arenguruumile. Koolikiusamise teemat vestlustel õpilasesinduse liikmete ja õpilaste grupiga käsitledes, ei tõusnud kiusamise olukorrad murekohana esile, märgiti küll üksikuid arusaamatusi õpilaste vahel. Harno rahuloluuringu järgi on 9% õpilastest viimase kahe nädala jooksul kogenud internetikiusamist ja sama protsent on pidanud taluma norimist või mõnitamist. Kuigi need juhtumid puudutavad väikest osa õpilastest, on need olulised näitajad, mis vajavad kooli juhtkonna tähelepanu. On siiski oluline meeles pidada, et madal juhtumite arv ei välista automaatselt kiusamisriski. Probleemide avaldamise barjäär või teemast mitte rääkimine võib tulemusi mõjutada ning tasub meenutada eelpool mainituna, et vaimse tervise teemade puhul ei olnud õpilastele tavapärane kooli personali poole pöörduda. Kuna vaimse tervise teemad vajavad spetsialisti teadmisi ning hetkel koolis vaimse tervise probleemidega pigem ei tegeleta ja info ei liigu, võiks kool kaaluda koolipsühholoogi ametikoha loomist, kes aitaks luua seire ja toetusmeetmete süsteemi koolis. Kooli pidaja esindaja sõnul on vald valmis kaaluma psühholoogi koha loomist. Lisaks on vallavalitsuses noorte heaolu spetsialist, kellega on kool juba koostööd algatanud.

Nii kooli eneseanalüüsis kui ka sisehindamise aruandes on tõdetud, et kiusamine võib esineda õpilaste kui ka õpetajate vahel. Näiteks on antud dokumentides välja toodud, et mõnikord kasutavad õpetajad õpilaste suhtes ebaviisakaid kommentaare ja mõned õpilased väljendavad õpetajate suhtes kohatuid märkusi. Samuti on korduvaks probleemiks sotsiaalmeedia kiusamine ning

varasemad lahendamata konfliktid põhikoolidest. Kuigi neid murekohti on kooli dokumentides mitmel korral mainitud, ei ole neis välja toodud planeeritavaid võimalikke ennetustegevusi, mis aitaks ennetada kiusamist ja lahendada konflikte varases staadiumis.

Koostöiste suhete hoidmine ja arendamine kooli töötajate ja lastevanemate vahel

Kooli üheks väärtuseks on koostöö, sealhulgas koostöö lastevanematega. Lapsevanemate kaasamist ning koostööd kodu ja kooli vahel on lähemalt käsitletud käesoleva aruande peatükis 3.5.

Sisehindamise aruande kohaselt toimuvad lisaks üldkoosolekule vähemalt kord aastas ka klassikoosolekud ning vanemad on kutsutud osalema koostöövestlustele 10. klassi õpilastega. Vestlustest lapsevanematega selgus, et kõikide õpilastega neid aga ei korraldata. Lapsevanemad tõid välja, et nad siiski hindavad arenguvestlusi ja sooviksid neil osaleda, kuna see võimaldaks neil õpetajatega tutvuda ja pakkuda oma lapsele vajadusel tuge.

Positiivne on, et kool on võtnud suhtumise luua varakult kontakt potentsiaalsete tulevaste kooli lapsevanematega. Sisehindamise aruandes kajastub, et põhikooli lõpuklasside vanematele on tutvustatud gümnaasiumiastme õppetöö korraldust. Õppekavas on kirjas, et toimuvad ühiskoolitused, kuhu kaasatakse õpetajate kõrval ka lapsevanemaid ning vajadusel ka õpilasi. Samas ei selgunud kooli dokumentidest ning ka vestlustel lapsevanematega, millistel teemadel ja kui tihti sellised ühiskoolitused on toimunud. Seega võiks siiski kaaluda mõne hoolikalt valitud vaimse tervise teemalise koolituse korraldamist õpetajatele koos lapsevanematega, mis võimaldaks luua paremat ühist arusaamist vaimse tervise teemadel õpilaste toetamisel nii koolis kui kodus.

Füüsilise heaolu toetamine

Türi Ühisgümnaasium asub looduskaunis kohas, pakkudes head võimalust füüsiliseks tegevuseks. Vestlustes tõid lapsevanemad esile, et õpilased saavad kasutada kooliruumi ka väljaspool tavapärasest kooliaega ning sageli viibitakse koolimajas ka õhtuti. Koolihoone ise on avar, hoolitsetud ja puhas, mida kinnitavad nii Harno rahuloluküsitluse tulemused kui ka kooliküllastusel hindamismeeskonna tähelepanekud. Harno rahuloluküsitlusel andsid õpetajad klassiruumide ning töö- ja puhkeruumide kohta hinnangu 4,2 (skaalal 1–5), mis ületab Eesti keskmise 3,9. Koolis on õpilaste jaoks loodud puhkealaid.

Harno tagasisideküsitluses ilmneb, et õpilaste hinnangud liikumisvõimalustele on madalad ning näitavad viimastel aastatel langustrendi. Näiteks väidetele „saan iga päev vähemalt mõnes vahetunnis õue minna“, „tundides saan vahepeal liikuda, nt rühmatööd tehes või ülesandeid lahendades“ ja „õpetajad julgustavad meid vahetunnis aktiivselt liikuma“ antud hinnangud on keskmise hindegaga 2,7, mis on madalam kui Eesti keskmine. Ka õpetajate hinnang väitele „julgustan õpilasi vahetunnis aktiivselt liikuma“ oli 3,0, mis on samuti Eesti keskmisest (4,0) madalam. Regulaarne füüsiline liikumine koolipäeva jooksul toetab õpilaste keskendumisvõimet, mistõttu on oluline koolipäeva ülesehitust analüüsida ning leida võimalusi liikumiseks ka koolipäeva ja ainetundide sees.

Õppetöösse võiks integreerida liikumist toetavaid tegevusi, nagu rühmade moodustamine eemal istuvate õpilastega, post-it märkmete paigaldamine seintele, kõnnikoosolekud ja -arutelud

koridorides. Mitmeid ideid on kirja pandud liikuma kutsuv kool kodulehel olevas ideepangas, kus tegevusi saab kohandada gümnaasiumiastmele sobivaks. Hindamiskülastuse käigus vaadeldud mõnes tunnis oli siiski näha liikumise rakendamist ainetunni sees (nt väidetele vastamine liikudes klassiruumis mõttelisel skaalal) ning kuna hea praktika näiteid on oma koolis olemas, võiks kooli juhtkond leida võimalusi nende jagamiseks kolleegide seas, et selline liikumist toetav praktika saaks tundidesse sagedamini integreeritud.

Kuigi koolis toimub liikumisõpetus suuremas mahus kui riiklik õppekava ette näeb, puuduvad kooli tunniplaanis pikemad pausid liikumiseks ja õuevahetunnid, mis võimaldaksid õpilastel viibida värskes õhus. Kool võiks teadlikumalt suunata õpilasi aktiivsemale liikumisele, luues selleks mitmekülgsemad tingimused, mis motiveeriks õpilasi. Näiteks töid õpilased vestlustes ka ise esile soovi korrastada kooli siseõue. Seega võiks kaaluda kooli siseõue korrastamist ning sisustamist (nt väljõusaal) mõne projektitaotluse abil. Samuti võiks kooliperet ühendada õpetajatele ja õpilastele suunatud liikumisväljakutsetega, mis aitavad luua liikumisharjumusi ja tugevdavad ühtsustunnet. Sellised sammud aitaksid koolil olla eeskujuks tervislike eluviiside propageerimisel, näidates, et liikumine on loomulik ja oluline osa igapäevaelust ning seetõttu oluline osa ka koolipäevast.

Kooli tööplaanis on septembris toimuv spordinädal, kuid muude liikumisega seotud tegevuste osas puudub regulaarne planeeritus. Harno rahuloluküsitluse kohaselt vastasid õpetajad väitele „Koolis toetatakse personali liikumisvõimalusi“ ei ole nõus/pigem ei ole nõus 50% vastanutest. Seetõttu võiks kool kaaluda liikumisvõimaluste edendamist ka personali hulgas, näiteks pakkudes töötajatele liikumisväljakutseid, mis mitmekesistaksid ka õpetajate omavahelist suhtlust.

Õpilased on koolitoiduga pigem rahul ning vestlustes kiideti nii toidu kvaliteeti kui ka selle valmistajaid. Harno rahuloluküsitluse kohaselt ületab Türi Ühisgümnaasiumi õpilaste rahulolu koolitoiduga Eesti keskmist. Lisaks kooli söögisaalile on koolis olemas ka kohvik, kus on võimalik erinevaid suupisteid osta.

Kooli eneseanalüüsist nähtub, et viimaste aastate kriisid, nagu COVID-19 ja pommiähvardused, on tinginud vajaduse arendada kriisideks valmisolekut ning teha selgitustööd kooliperele. Koolis on töötatud välja hädaolukordade lahendamise plaanid ning kõigis klassiruumides on olemas juhised käitumiseks kriisiolukordades. See toetab nii vaimset kui ka füüsilist turvatunnet, pakkudes selget ja arusaadavat raamistust kriisiolukordades käitumiseks.

Järeldused

Tugevused

- Koolis on loodud avatud ja austav koolikultuur, kus suhtlus eri tasanditel on vastastikku lugupidav ja kaasav. Seda kinnitavad nii õpetajate rahuloluküsitluste kõrged hinnangud kui ka vestlused õpilaste ja lapsevanematega. Selline keskkond tugevdab usaldust ja töörahulolu, soodustab koostööd ning toetab kogu koolipere vaimset heaolu, luues soodsa keskkonna õpilaste ja õpetajate edukaks arenguks.
- Koolis on olemas õpinõustaja, kelle roll on suunata tähelepanu pigem ennetustegevustele kui probleemide tagajärgede lahendamisele. Õpinõustaja olemasolu võimaldab süsteemselt

toetada õpilaste heaolu ja ennetada õpiraskusi, pakkudes ka õpetajatele tuge nende töö eesmärgistamisel ja enesearengule suunatud refleksioonis läbi juhtkonna koostöövestluste.

- Koolis toetatakse sotsiaal-emotsionaalsete oskuste arendamist erinevate tegevuste kaudu. Õppekava sisaldab kohustuslikku kursust „Sissejuhatus õppekavasse“, mis arendab eneseanalüüsi ja ajaplaneerimise oskusi. Lisaks aitavad valikkursused ja mitmed mitteformaalsed tegevused, nagu tunnustamine, huvitegevus ja olümpiaadidel osalemine, arendada õpilaste eneseteadvust ja motivatsiooni. Need tegevused aitavad õpilastel paremini toime tulla nii akadeemiliste kui ka sotsiaalsete väljakutsetega.

Arenguvõimalused ja soovitused

- Kooli väärtused ja koolikultuur soodustavad vaimset heaolu, kuid vaimse heaolu temaatika kooli dokumentides pälvib siiski vähe tähelepanu. Kuna andmeid õpilaste ja õpetajate vaimse heaolu kohta ei koguta süsteemselt, puudub terviklik ülevaade, mis võib takistada probleemide ennetamist ja õigeaegset sekkumist. Soovitame integreerida vaimse tervise toetamise tegevused kooli tööplaani, näiteks osalemine üleriiklikel kampaniatel ja koostöö vaimse tervise organisatsioonidega. See aitaks kooliperele selgelt kommunikeerida, et vaimse heaolu toetamine on kooli prioriteet ning looks selge tegevuskava, mille mõju hiljem analüüsida. Samuti võiks kaaluda juba olemasoleva andmestiku analüüsimist ja vajadusel täiendavate andmete kogumist, et võimaldada varajast märkamist ja tõhusamat toetust ning hinnata meetmete mõju.
- Kooli eneseanalüüsist ja vestlustest selgus, et eelmisel õppeaastal koostati individuaalne õppekava (IÕK) vaid ühele õpilasele. Samas oleks koolil kasulik analüüsida õpiraskuste ja vaimse tervise võimalikke seoseid ning vajadusel rakendada IÕK ka vaimse tervise probleemide korral. See võimaldaks pakkuda õpilasele paindlikku toetust, ennetada õpiraskuste süvenemist ja soodustada õpilase toimetulekut. Soovitame kaaluda koolipsühholoogi ametikoha loomist, kes aitaks luua tervikliku vaimse tervise seire ja toetusmeetmete süsteemi koolis. Kooli pidaja esindaja sõnul on vald valmis kaaluma psühholoogi koha loomist.
- Harno rahuloluküsitluses selgub, et koolis kasutatakse rühmatöö ja arutelupõhiseid meetodeid mõnevõrra vähem kui Eesti koolides keskmiselt. Kuna sotsiaal-emotsionaalsete oskuste arendamine on tihedalt seotud koostöö ja suhtlemisoskustega, soovitab hindamismeeskond süsteemsemat lähenemist nende oskuste arendamiseks, rakendades rohkem rühmatöö ja koostööpõhiseid õppemeetodeid. Samuti võiks kaaluda õpetajate koolitamist ja õpiringe nende meetodite kasutamise soodustamiseks.
- Harno tagasiside küsitluse tulemused viitavad, et koolis on õppetundides ja vahetundides vähe võimalusi liikumiseks ning liikumispauside integreerimine õppeprotsessi ei ole igapäevane praktika. Samas toetab füüsiline aktiivsus õpilaste keskendumisvõimet ja aitab muuta koolielu mitmekesisemaks. Kool võiks kaaluda viise, kuidas pakkuda õpilastele liikumiseks inspireerivamaid tingimusi – näiteks siseõue korrastamist ja sisustamist (nt väljõusaal), mida võiks toetada projektirahastus. Samuti võiks juhtkonna või ka õpilasesinduse eestvedamisel näiteks korraldada liikumisväljakutseid nii õpetajatele kui ka

õpilastele, et tugevdada ühtsustunnet ja kujundada tervislike harjumusi. Sellised sammud aitaksid koolil olla eeskujuks tervislike eluviiside propageerimisel, näidates, et liikumine on loomulik ja oluline osa igapäevaelust ning seetõttu ka koolipäevast.

3.7 Koolis on väärtustatud ja tagatud õpetajate ning teiste kooli töötajate professionaalne areng.

Haridusandmete portaali Haridussilm andmetel töötas koolis 2022/2023. õppeaastal 26 õpetajat 17 ametikohal, neist 88,5% vastas kvalifikatsioonile (Eesti keskmine 86,2%). 2023/2024. õppeaastal töötas koolis 26 õpetajat 16 ametikohal, neist kvalifikatsioonile vastavaid 86,2% (Eesti keskmine 85,7%). Käesoleval, 2024/2025. õppeaastal töötab koolis 29 õpetajat. Kooli sisehindamise (2022/2023 õa) analüüsis kajastub, et koolis on väga püsiv õpetajaskond, 12 õpetajat töötab koolis selle avamisest alates. Püsivat ja kvalifikatsioonile vastavat õpetajaskonda on ka kool ise tugevusena välja toonud.

Eneseanalüüsi põhjal soodustab kool õpetajate kvalifikatsiooni omandamist ning osalemist kohalikel ja maakondlikel infopäevadel, koolitustel ja aineühenduste kokkusaamistel. Uue õppekava ptk 8 kohaselt on õpetajate enesetäiendamine süsteemne; loetletud on kaheksa enesetäiendamise-alast tegevust, sh kolleegide tundide külastamine. 2023/24 õppeaastal käisid õpetajad kahes Eesti koolis ja Sloveenias õpirändel, et tutvuda töökorraldusega erinevates koolides ning Sloveenia haridussüsteemiga.

Sisehindamise aruandest selgub, et õpetajad pööravad suurt tähelepanu enesetäiendamisele. Suur osa õpetajatest osaleb regulaarselt ainepõhistel kursustel ja seminaridel, kasutades aktiivselt tasuta koolitusvõimalusi. Vestlused õpetajatega kinnitavad, et kool julgustab ja toetab õpetajate enesetäiendamist, jagades infot ja võimaldades koolitustel osaleda.

Koolitused ja tulemuslikkuse analüüs

Kooli eneseanalüüsist selgub, et õpetajate koolitusvajadused tuvastatakse mitmel viisil: eneseanalüüsist, koostöövestlustest, õppenõukogudest ja õpetajate toas toimuvatest vestlustest. Lisaks kaardistatakse koolitusvajadusi igakuiste nõukodade raames. Kool on pakkunud välja koolitusteemasid vallaüleste koolituste korraldamiseks. Vallaülesteid koostööpäevi korraldatakse kaks korda aastas, arvestades koolide ettepanekuid ja aktuaalseid teemasid.

Kool lähtub õpetajate professionaalsuse toetamisel ning meetmete kavandamisel kooli ja õpetajate arenguvajadustest. Näiteks on käesoleva aasta ühiskoolituste fookuses õppija tervikliku arengu toetamine ning tema individuaalsuse arvestamine (sh enesejuhtimisoskuste arendamine, digipädevused, HEV õpilase toetamine), mille osas on õpetajad väljendanud vähest enesekindlust.

Hindamismeeskond juhib tähelepanu, et kooli personali, sealhulgas õpetajate sisekoolitused ei ole kajastatud kooli 2023/2024 ja 2024/2025 õppeaasta üldtööplaanis ega ka teistes hindamiskomisjonile saadetud ja kättesaadavates dokumentides. Koolituste kajastamine ning ka kavandamine üldtööplaanis koostamise käigus võimaldab koolil planeerida koolitusi läbimõeldult,

selgelt määratleda eesmärgid ja vastutajad, jälgida koolituste tulemusi ja mõju ning hinnata õppeaasta lõpus nende tulemuslikkust. Samuti suurendab see läbipaistvust ja teadlikkust õpetajate ja teiste koolitöötajate seas, võimaldades paremat ettevalmistust ning toetades pidevat parendamist.

Sisehindamise aruandes 2022/2023 ega ka kooli eneseanalüüsis ei kajastu, kuidas koolitustel omandatud teadmisi igapäevatoos kasutatakse ning kasutust analüüsitakse. Analüüs võimaldaks tõsta õpetajate teadlikkust saadud oskuste rakendamise osas ning aitaks juhtkonnal koostada sihipärasest koolitusplaani. Koolitustest on reaalset kasu ainult siis, kui omandatud teadmised ja oskused jõuavad klassiruumi ning hakkavad mõjutama õppetöö kvaliteeti ja õpilaste tulemusi. Seetõttu on oluline, et koolituste mõju ja rakendatavus oleks süstemaatiliselt hinnatud ning sisemistes protsessides nähtav.

Kooli arengukavas ja sisehindamise aruandes 2022/2023 on koolipere iga liikme professionaalse arengu toetamise tegevusena välja toodud sisukate ja eesmärgistatud koolituste korraldamine ja nende tulemuslikkuse hindamine läbi õpetajate tagasiside. Nimetatud dokumentides andmed tulemuslikkuse ja tagasiside kohta ei kajastu. Kui kool tagasisidet ei kogu ja andmeid tulemuslikkuse kohta ei ole, ei saa ka hinnata koolituste tulemuslikkust.

Õpetajate koostöö ja ühine aeg

Sisehindamise aruande 2022/2023 kohaselt oli kooli üheks fookusteemaks üksteiselt õppimine, mis väljendus kolleegide tundide külastamises. Õppeaasta vältel loodi võimalus külastada kolleegide tunde, millest võttis osa 13 õpetajat. Neist 45% külastas kahte tundi, 33% kolme tundi ja 22% ühte kolleegi tundi. Külastatud tunde valiti huvi, sarnase aine või vaba tunni põhjal, mis võimaldas õpetajatel tutvuda erinevate meetodikate ja õpilaste võimekusega.

Õpetajate tagasiside kohaselt aitas tundide külastamine mõista erinevate ainetundide dünaamikat õpilaste seisukohalt, tutvuda lõimumise võimalustega ja õppida uusi lähenemisviise. Sisehindamise dokumendis kajastub, et kolleegide tundide külastamisega jätkatakse ning eesmärgiks on, et iga õpetaja külastaks vähemalt ühte tundi poolaastas.

Kooli eneseanalüüsis ja ka vestlusel juhtkonnaga väljendus soov suurendada õpetajate koostööd ja leida võimalusi ühise koostööaja integreerimiseks koolipäeva. Eneseanalüüsis on märgitud, et puudub tava jagada koolitustel saadud tähelepanekuid, soovitusi ja kogemusi kolleegidega. Juhtkond soovib seda muuta, viies sisse teadlikuma ja süsteemsema kogemuste jagamise.

Vestlustel õpetajatega selgus, et lisakoostööaja fookuses võiks olla näiteks ainete lõimimise planeerimine või õpilaste murekohtade arutelud. Õpetajad on nõus, et sellist aega on vaja, kuid märkisid, et seda on keeruline leida, kuna paljud töötavad ka teistes koolides. Hetkel on koolil iga esmaspäev nõukodade aeg, mida võiks kasutada ka eelpool välja toodud koostööteemade jaoks. Lisaks tasub kaaluda õpilastele e-õppepäevade või iseseisva õppimise päevade rakendamist ning koolitundide lühendamist mõnel päeval, et õpetajatel oleks paindlikumalt aega koostööks. Kuna õpetajate koostööaeg on piiratud, on oluline, et sellel oleksid selged eesmärgid ja see oleks seotud kooli fookusteemade ja strateegiliste küsimuste lahendamisega.

Tagasiside professionaalse arengu toetamisel

Õpetajad saavad juhtkonnalt tagasisidet oma töö tulemuslikkuse kohta kord aastas koostöövestluste kaudu, mis põhinevad eneseanalüüsidel. Avatud ja toetava õhkkonna tõttu on võimalused ka jooksvaks tagasisideks igapäevase suhtluse kaudu. Õppeaasta alguses analüüsivad õpetajad oma tööalaseid eesmärke, mis võimaldab reflekteerida oma tegevust ja leida arenguvõimalusi. Kuigi paljud õpetajad pühenduvad eesmärkide seadmisele ja koostöövestlustes osalemisele, tõi juhtkond koolikülastusel toimunud vestlusel välja, et kõik õpetajad ei ole võrdselt aktiivsed ning osade õpetajateni jõudmine on keeruline. Et eneseanalüüside koostamine oleks veelgi enam toetatud, näeb juhtkond siin ka õpinõustaja rolli.

Ühe võimaliku tagasiside saamise vahendina võiks kaaluda ka tunnikülastused. Küll aga ei ole õpetajad ise hinnanud seda tagasiside saamise kohaks kolleegidelt, mistõttu võiks kaaluda tunnivaatluste eesmärkide seadmist nii, et see võimaldaks saada õpetajal tagasisidet oma tundide kohta ja võimaldaks neil oma õpetamispraktikaid teadlikumalt arendada. Praegu on keskendutud peamiselt kolleegidelt ideede kogumisele.

Eneseanalüüsist ja sisehindamise aruandest 2022/2023 selgub, et koolis kogutakse igal õppeaastal õpilastelt tagasisidet õpetajate ja õpetamise kohta. Seda tehakse Harno rahuloluuuringu kaudu 11. klassides ja kevadise tagasiside küsitluse kaudu kõikides klassides, kus antakse personaalsemalt tagasisidet õpetajate ja õpetamise kohta. Tagasisidet analüüsitakse ja arutatakse juhtkonna koostöövestlustel, et toetada õpetajate eneserefleksiooni ja tööalaste eesmärkide seadmist.

Kooli pidaja korraldab igal kevadel juhtimisteemalise rahuloluküsitluse õpetajate seas, mis annab väärtuslikku tagasisidet kooli juhtkonnale nii üldise rahulolu kui ka juhtimise teemadel. Tagasiside on analüüsitud kooli sisehindamise aruandes, millest selgub, et erinevate väidete keskmised hinnangud on valdavalt kõrged. Siiski tasub märkida, et küsimustikule vastas vaid 10 õpetajat 22-st, mis on alla poole ja ei pruugi kajastada reaalset rahulolu ja arvamust. Seega tasub juhtkonnal läbi mõelda, kuidas motiveerida õpetajaid vastama ning kaasata ka teised kooli töötajad, et saada terviklikum pilt.

Kuigi kool ei ole välja töötanud õpetajate karjäärimudelit oma kooli jaoks, on õpetajate professionaalse arengu ja tööalaste eesmärkide saavutamist toetatud läbi eneseanalüüside ja koostöövestluste. Õpetajate ning kooli töötajate enesekindlust ja motivatsiooni suurendavad hindamiskomisjoni hinnangul ka kooli aktiivsed tunnustamise ja märkamise tegevused ning toetav ja positiivne koolikliima. Türi Ühisgümnaasiumil oleks otstarbekas oma töötajate motivatsioonisüsteem üle vaadata ja arendada lisaks tulevale riiklikule karjäärimudelile olemasolev tunnustamine veelgi süsteemsemaks (luues näiteks eraldi kategooriad ja tunnustamise statuudi; aasta õpetaja valimised).

Järeldused

Tugevused ja soovitused nende arendamiseks

- Erinevate tunnustamise ja märkamise tegevuste abil on loodud toetav ja avatud koolikliima, mis loob keskkonna, kus õpetajad tunnevad end väärtustatuna ja toetatuna, mis omakorda soodustab nende professionaalset kasvu ja pühendumist tööle. Hindamiskomisjon soovib üha arenguvõimalusena kaaluda nende tegevuste süsteemsemaks ja läbipaistvamaks muutmist. Näiteks välja töötada kooli töötajate tunnustamise statuut, kus on konkreetsed kategooriad, mille eest tunnustatakse, sh aasta õpetaja valimised.

- Kool lähtub töötajate professionaalsuse toetamisel ning meetmete kavandamisel kooli, õpilaste ja õpetajate arenguvajadustest ning toetab õpetajate autonoomsust oma professionaalse arengu tagamisel, mida kinnitavad ka vestlused õpetajatega. Lisaks soovitame kaaluda süsteemi arendamist, mis võimaldaks hinnata koolituste mõju õpetamisele ja õppijate arengule. See aitaks õpetajatel teadvustada saadud teadmiste ja oskuste rakendamist ning annaks juhtkonnale väärtuslikku sisendit sihipärase ja vajaduspõhise koolitusplaani koostamiseks.
- Kool on loonud mitmekesised formaadid, nagu ainesektsioonid, nõukojad, tundide külastused ja ühised väljasõidud, mis toetavad õpetajate koostööd ja teadmiste vahetust. Mitmekesised koostöövõimalused ja nende rakendamine soodustab innovatsiooni õppetöös ja suunab õpetajaid kasutama uusi meetodeid, jagades parimaid praktikaid kolleegidega ning õppides neilt.

Arenguvõimalused ja soovitused:

- Tunnikülastused koolis on väärtuslik praktika, mis praegu keskendub peamiselt ideede ja meetodite kogumisele. Arenguvõimalusena saab tunnivaatlusi täiendada viisil, mis aitaks õpetajal saada kolleegilt tagasisidet oma töö kohta. Näiteks võiks pärast tundi toimuda refleksioon, kus kolleeg toetab õpetajat tema õpetamistegevuste analüüsimisel ja annab oma tagasiside. See lähenemine tugevdaks õpetajate omavahelist koostööd, eneserefleksiooni oskust ning suurendaks teadlikkust oma töö tõhususest.
- Koolis toimuv iga-esmaspäevane nõukodade aeg on juba hea alus õpetajate koostööks, kuid seda saab kasutada mitmekesisemalt (nt. õpiringid, heade praktikate jagamine). Vajadusel võib täiendada koostööaja loomiseks kaaluda e-õppepäevade rakendamist või koolitundide lühendamist mõnel päeval, mis võimaldaks leida aega koolitustele ja meeskonnatööle.

4. Täiendavad soovitused (sh teistele osapooltele)

Soovitame kooli pidajal ja kooli juhtkonnal täpsustada ja ajakohastada omavahelise koostööga seotud ootusi ja kokkuleppeid ning planeerida kooli arendamiseks regulaarseid kohtumisi ja arutelusid. Samuti töötada välja ühised eesmärgid ja visioon ning määratleda, kui pikaks perioodiks uus arengukava koostada, et see vastaks nii kooli kui ka valla vajadustele.

5. Soovituste kokkuvõte

Soovitused tugevuste jätkuvaks arendamiseks

- Kooli väärtused on kaasavalt määratletud ja teadlikult integreeritud igapäevategevustesse. Väärtusi esitatakse avalikus ruumis, kasutatakse dokumentatsioonis ja töö analüüsimisel ning seostatakse õppetöö ja õppetööväliste tegevustega. See loob tugeva aluse ühtselt mõistetud koolikultuuri loomiseks. Hindamismeeskond soovitab jätkata väärtuste nähtavaks tegemist igapäevastes tegevustes (nt õppetöös, üldtööplaanis ja kalenderplaanis) ning kasutada erinevaid formaate (nt väärtuse kuu, sotsiaalmeedia sisuloome ja teemaviidete kasutamine). See aitab lahendada kooli ees seisvaid väljakutseid (nt enesejuhtimine, õpijõudlus) ja tagada,

et kõik koolipere liikmed mõistaksid ja järgiksid ühtseid väärtusi, toetades kooli üldist arengut ja edukust.

- Erinevate tunnustamise ja märkamise tegevuste abil on loodud toetav ja avatud koolikliima, mis loob keskkonna, kus õpetajad tunnevad end väärtustatuna ja toetatuna, mis omakorda soodustab nende professionaalset kasvu ja pühendumist tööle. Hindamiskomisjon soovib üha arenguvõimalusena kaaluda nende tegevuste süsteemsemaks ja läbipaistvamaks muutmist. Näiteks välja töötada kooli töötajate tunnustamise statuut, kus on konkreetsed kategooriad, mille eest tunnustatakse, sh aasta õpetaja valimised.
- Kool lähtub töötajate professionaalsuse toetamisel ning meetmete kavandamisel kooli, õpilaste ja õpetajate arenguvajadustest ning toetab õpetajate autonoomsust oma professionaalse arengu tagamisel, mida kinnitasid ka vestlused õpetajatega. Lisaks soovime kaaluda süsteemi arendamist, mis võimaldaks hinnata koolituste mõju õpetamisele ja õppijate arengule. See aitaks õpetajatel teadvustada saadud teadmiste ja oskuste rakendamist ning annaks juhtkonnale väärtuslikku sisendit sihipärasema ja vajaduspõhise koolitusplaani koostamiseks.

Soovitused arenguvõimaluste rakendamiseks

- Õppekava maht on õppekava erinevates peatükkides erinev ja seetõttu puudub selgus õppekava tegelikust mahust ja B1-tasemel võõrkeele õpetamise korraldusest. Soovitame täpsustada õppekava sõnastust nii, et see annaks selge ülevaate kooli lõpetamiseks vajalike kursuste mahust nii statsionaarses kui mittestatsionaarses õppes ning B1-tasemel võõrkeele õpetamise korraldusest. Samuti soovime täpsustada, õppekava peatüki 6.6. punktis 2 nii, et oleks selge, mida tähendab kujundava hindamise põhimõtete arvestamine kursuse hinde panemisel. Õppija toetamise ning õppekava ja ainekavade suurema sidususe huvides soovime lisada hindamispõhimõtted ainekavadesse.
- Mitte kõikide õppekava moodulite puhul ei moodusta sinna paigutatud kursused sisulist tervikut. Moodulitesse on lisatud kursusi, mida peetakse kooli poolt vajalikuks õpilase tervikliku arengu seisukohalt ning mida õpilased läbivad seetõttu sõltumata valitud moodulist. See loob olukorra, kus mitmel juhul on moodulites olevad valikud näilised. Õppekava läbipaistvuse huvides soovime hindamismeeskond viia kooli poolt oluliseks peetavad kursused kohustuslike kursuste hulka ning kujundada kõik valikmoodulid selliselt, et nendesse kuuluvad kursused moodustaksid sisulise terviku. Kui on siiski soov jätta moodulitesse kursused, mis on kooli poolt vajalikuks peetud, soovime lisada õppekavasse täiendavad selgitused moodulite kujundamise aluste kohta.
- Klassijuhataja jt osapoolte rollid õppija toetamisel vajavad täpsustamist. Näiteks pöörduvad aineõpetajad oma isikliku äranägemise kohaselt õpilaste õpijõudluse küsimustega kas õppejuhi, klassijuhataja või õpilasnõustaja poole. Suur õpivõlgnevuste hulk näitab vajadust täpsemalt määratleda osapoolte rollid, koostöö- ja infovahetuse põhimõtted õpiraskuste ennetamisel ja õpilaste toetamisel. Samuti soovime kaaluda regulaarsete ümarlaudade korraldamist, kuhu kuuluvad klassijuhataja, õpinõustaja ja õppejuht, et õigeaegselt märgata õpivõlgnevuste tekkimist ning sekkuda enne, kui probleemid süvenevad. Oluline oleks ka õppijatega regulaarsete koostöövestluste läbi viimine kogu õpiaja jooksul, sh 11.–12. klassi õpilastega. Võimalusel võiks klassijuhatajatund olla tunniplaani osa.

- Õpivõlgnevuste põhjused vajavad põhjalikumat analüüsimist, sh nende võimalik seos õppekorraldusega. Vestlustest selgus, et õpilased tegelevad paralleelselt kõikide õppeainetega läbi õppeaasta ning kursuste hindad kujunevad valdavalt kontrolltööde põhjal, mis kõik peavad olema sooritatud. Sekkumismeetmed on pigem distsiplineerimisele suunatud, näiteks järelevastamise võimaluste vähendamine ja nende paigutamine ebamugavale ajale. Need meetmed soodustavad tööde kuhjumist teatud perioodidele ja raskendavad õpivõlgnevuste likvideerimist. Soovitame analüüsida õpivõlgnevuste ja õppetööga seotud raskuste juurpõhjuseid, et kavandada sihitud ennetusmeetmeid. Kaaluda võiks perioodsüsteemi ja sellega kaasneva arvestuste nädala rakendamist, mis annab õpilastele võimaluse keskenduda korraga väiksemale hulgale õppeainetele. Soovitame ka vaadata üle kursuste hindamise põhimõtted, et hajutada õppekoormust ja vältida kontrolltööde kuhjumist. Sõltuvalt õppeaine eripärast võiks kaaluda kursuse hinde kujunemiseks ka teisi alternatiivse kontrolltööde kõrval, näiteks kursuse arvestustööd, individuaalsed ja koosloome projektid ning õpimapid.
- Kuigi enesejuhtimis- ja õpioskuste arendamist peetakse koolis tähtsaks, on põhivastutus nende arendamisel õpinõustajal, kelle kavandada ja teostada on suuresti nendele teemadele keskenduv kursus "Sissejuhatus õppekavasse". Samas toimub nende oskuste järjepidev ning tõhus areng siis, kui sellega tegeletakse süsteemselt ka ainetundides. Soovitame kaaluda regulaarsete õpiringide läbiviimist õpetajate toetamiseks enesejuhtimisoskuste ja õpistrateegiate õpetamisel. Õppimise baasprintsipi ja õpioskuste arendamiseks võiks kaaluda näiteks koostööd [Tallinna Ülikooliga](#). Õpiringide loomist ja tööd toetab väga hästi juhendmaterjal "[Õpiring kui õpetajate professionaalne õpikogukond koolis](#)". Reflektiivsete õpetamispraktikate juurutamist toetab ka programm "[Arengusammud](#)".
- Õppekava alapeatükis 7.4. "Hariduslike erivajadusega õpilase toetamine" soovitame täpsustada, kuidas on korraldatud tugiteenused ja -meetmed hariduslike erivajaduste korral, sh kuidas on jaotunud ülesanded ja rollid koolipere liikmete vahel HEV õpilaste toetamisel, kuidas toimub HEV-õpilaste märkamine ja erivajaduse kaardistamine ning kuidas täpsemalt HEV-õpilast toetatakse.
- Kooli arengukavas on küll sõnastatud eesmärk: "TÜG on kvaliteetset haridust ja valikuid võimaldav ning ettevõtlikku eluhoiakut toetav kool, kus koostöise õpetamise kaudu toetatakse ennastjuhtiva õpilase kujunemist", kuid pole välja toodud ühtegi tulemusnäitajat, millega kool oma eesmärgi täitmist mõõdab. Senised seire praktikad ei toeta parimal moel tervikliku ülevaate saamist õppijate arengust, õpiraskuste ennetamist ja varast sekkumist. Soovitame siduda arengukava eesmärgid konkreetsete mõõdikutega, näiteks Harno rahuloluküsitluste näitajatega nagu autonoomia, enesetõhusus, seotus ja kooliga rahulolu. Mõõdikute kasutamine muudab eesmärgid konkreetsemaks, jälgitavamaks ja tulemuste hindamise objektiivsemaks. Andmete analüüs on aluseks edasisteks parendustegevusteks. Oluline oleks ka määratleda näitajad, mida järjepidevalt seiratakse õppijate arengu ja selleks vajalike tingimuste hindamiseks, ning seiret toetavad tegevused (nt koostöövestlused, ümarlauad) ja rakendada need tegevused. Soovitame määratleda õppiija arenguga seonduvad õppeaasta või teatud perioodi fookusteemad ning näitajad, mida sel perioodil seiratakse algatatud tegevuste tulemuslikkuse hindamiseks ja probleemide lahendamiseks.

- Kuigi tagasisideküsitlused ja vestlustel osalenud vanemad väljendavad soovi olla kaasatud kooliellu, on nende osalemine siiski vähene. Tagasiside tulemused näitavad, et vanemate osalemine varieerub sõltuvalt lapse vanusest ja teemadest, mis neid kõnetavad. Samuti raskendavad osalemist logistilised põhjused ja ajaressursi piiratus. Kuna vanemad on lapse olulised toetajad õpingute ajal, on paindlike ja tähenduslike koostöövõimaluste arendamine vajalik. Soovitame tuvastada olulised teemad ja valdkonnad nii vanematele kui ka koolile, et luua selge raamistik koostöövõimaluste leidmiseks. Selgelt määratletud teemad ja valdkonnad aitavad fokuseerida koostööpingutusi ja tagada, et vanemate osalemine on eesmärgistatud ja tõhus. Samuti soovitame rakendada paindlikke koostöövorme, näiteks virtuaalsed ja/või salvestatud koosolekud ja arutelud ning uudseid formaate ja teavitustegevusi, nagu avatud uste päevad ja uudiskirjad. Need meetodid võimaldavad vanematel osaleda koolielus vastavalt nende ajagraafikule ja võimalustele. See lähenemine aitab luua tihedamat sidet vanemate ja kooli vahel, toetades õpilaste edukust ja kooli kogukonna tugevust.
- Nii kooli juhtkonna liikmed kui ka pidaja esindaja väljendasid vestlustel omavahelist toetavat ja avatut suhtlust. Siiski ilmnes, et juhtkond tunneb vajadust suurema toetuse ja kaasamõtleamise järele vallajuhtide poolt. Kuigi koostöö on üldiselt hea, on omavaheline kontakt hajus ning juhtkonna hinnangul puuduvad ühised eesmärgid ja kokkulepped kooli tuleviku suhtes, sealhulgas kogukonna vajadusi arvestades. Valla esindaja sõnul ollakse kursis kooli vajadustega, kuid valla ootuseks on, et juhtkond formuleeriks oma ootusi selgemalt. Tõhusama koostöö ja kooli jätkusuutliku arengu nimel vajavad omavahelise koostööga seotud visioon, ootused ja kokkulepped übermõtestamist. Soovitame täpsustada ja ajakohastada omavahelise koostööga seotud ootusi ja kokkuleppeid ning planeerida kooli arendamiseks regulaarseid kohtumisi ja arutelusid. Samuti töötada välja ühised eesmärgid ja visioon ning määratleda, kui pikaks perioodiks uus arengukava koostada, et see vastaks nii kooli kui ka valla vajadustele.
- Kooli väärtused ja koolikultuur soodustavad vaimset heaolu, kuid vaimse heaolu temaatika kooli dokumentides pälvi siiski vähe tähelepanu. Kuna andmeid õpilaste ja õpetajate vaimse heaolu kohta ei koguta süsteemselt, puudub terviklik ülevaade, mis võib takistada probleemide ennetamist ja õigeaegset sekkumist. Soovitame integreerida vaimse tervise toetamise tegevused kooli tööplaani, näiteks osalemine üleriiklikel kampaniatel ja koostöö vaimse tervise organisatsioonidega. See aitaks kooliperele selgelt kommunikeerida, et vaimse heaolu toetamine on kooli prioriteet ning looks selge tegevuskava, mille mõju hiljem analüüsida. Samuti võiks kaaluda juba olemasoleva andmestiku analüüsimist ja vajadusel täiendavate andmete kogumist, et võimaldada varajast märkamist ja tõhusamat toetust ning hinnata meetmete mõju.
- Kooli eneseanalüüsist ja vestlustest selgus, et eelmisel õppeaastal koostati individuaalne õppekava (IÕK) vaid ühele õpilasele. Samas oleks koolil kasulik analüüsida õpiraskuste ja vaimse tervise võimalikke seoseid ning vajadusel rakendada IÕK ka vaimse tervise probleemide korral. See võimaldaks pakkuda õpilasele paindlikku toetust, ennetada õpiraskuste süvenemist ja soodustada õpilase toimetulekut. Soovitame kaaluda koolipsühholoogi ametikoha loomist, kes aitaks luua tervikliku vaimse tervise seire ja

toetusmeetmete süsteemi koolis. Kooli pidaja esindaja sõnul on vald valmis kaaluma psühholoogi koha loomist.

- Harno rahuloluküsitluses selgub, et koolis kasutatakse rühmatöö ja arutelupõhiseid meetodeid mõnevõrra vähem kui Eesti koolides keskmiselt. Kuna sotsiaal-emotsionaalsete oskuste arendamine on tihedalt seotud koostöö ja suhtlemisoskustega, soovitab hindamismeeskond süsteemsemat lähenemist nende oskuste arendamiseks, rakendades rohkem rühmatöö ja koostööpõhiseid õppemeetodeid. Samuti võiks kaaluda õpetajate koolitamist ja õpiringe nende meetodite kasutamise soodustamiseks.
- Harno tagasiside küsitluse tulemused viitavad, et koolis on õppetundides ja vahetundides vähe võimalusi liikumiseks ning liikumispauside integreerimine õppeprotsessi ei ole igapäevane praktika. Samas toetab füüsiline aktiivsus õpilaste keskendumisvõimet ja aitab muuta koolielu mitmekesisemaks. Kool võiks kaaluda viise, kuidas pakkuda õpilastele liikumiseks inspireerivamaid tingimusi – näiteks siseõue korrastamist ja sisustamist (nt väljõusaal), mida võiks toetada projektirahastus. Samuti võiks juhtkonna või ka õpilasesinduse eestvedamisel näiteks korraldada liikumisväljakutseid nii õpetajatele kui ka õpilastele, et tugevdada ühtsustunnet ja kujundada tervislikke harjumusi. Sellised sammud aitaksid koolil olla eeskujuks tervislike eluviiside propageerimisel, näidates, et liikumine on loomulik ja oluline osa igapäevaelust ning seetõttu ka koolipäevast.
- Tunnikülastused koolis on väärtuslik praktika, mis praegu keskendub peamiselt ideede ja meetodikate kogumisele. Arenguvõimalusena saab tunnivaatlusi täiendada viisil, mis aitaks õpetajal saada kolleegilt tagasisidet oma töö kohta. Näiteks võiks pärast tundi toimuda refleksioon, kus kolleeg toetab õpetajat tema õpetamistegevuste analüüsimisel ja annab oma tagasiside. See lähenemine tugevdaks õpetajate omavahelist koostööd, eneserefleksiooni oskust ning suurendaks teadlikkust oma töö tõhususest.
- Koolis toimuv iga-esmaspäevane nõukodade aeg on juba hea alus õpetajate koostöök, kuid seda saab kasutada mitmekesisemalt (nt. õpiringid, heade praktikate jagamine). Vajadusel võib täiendada koostööaja loomiseks kaaluda e-õppepäevade rakendamist või koolitundide lühendamist mõnel päeval, mis võimaldaks leida aega koolitustele ja meeskonnatööle.